Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 306 (14111) | 1975 оной декабриин 31, среда | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫН хүндэлэлдэ

ҮШӨӨ ГАБШАГАЙГААР

Бүри декабриин 20-до манай «Дружба» колхозой һаалиин фермэнүүд гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргээ һэн. Мүнөө жэлэй эхинһээ хойшо ажахымнай фермэнүүдһээ бухыдөө 2300 шахуу центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаа.

Жэлэй барагдатар түсэбэй гадуур үшөө 270 центнер сагаан эдеэн гүрэндэ худалдагдаха байна.

Бэрхэ һаалишад Валентина Жарова, Валентина Угрюмская, Акулина Сизых, Александра Перфильева, Анна Жарова гэгшэд колхознигоо һаалишадай мүрысөөе толгойлжо, һараһаа һарада, квартал бүри түрүүлжэ ябана. Эдэнэр булта үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һаажа, социалис уялгаа дүүргэнхэй. Һаяхан манай һаалишад, малшад КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэжэ, партиин XXV съездын угтуулжада бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад, улам габшагайгаар ажаллажа байна.

А. МАКОВЕЕВА.
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой ахамад зоотехник.

МИЛЛИАРД КИЛОВАТТ-ЧАС

Декабриин 26-най үдэрые Улаан-Үдын ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд хэзээдэшье мартахагүй. Энэ үдэр ТЭЦ-эй коллективэй түүхэ соо алтан үзэгөөр бэшэгдэхэл. Юуб гэхэдэ, эдэнэр түгэсхэхы жэлдэ 1 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн гаргаха уялгаяа энэ үдэр амжалтатайгаар дүүргэбэ.

ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд, инженерно - техническэ мэргэжэлтэд 1974 ондо 850 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилһэн һаа, 1975 ондо 1 миллиардда хүргэбэ ха юм. Энэ яһала һайн гээшэ. ТЭЦ-эй хүдэлмэришэдэй инженерно-техническэ мэргэжэлтэдэй, алба хаагшадай оролдосотой бэрхээр хүдэлһэн дээрэһээл иимэ ехэ амжалта туйлагдаба.

Уржадэр ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд Улаан булан соогоо сугларжа, баярай суглаа үнгэргэбэ.

— Манай коллектив юһэдэхи табан жэлэй туршада яһала һайнаар хүдэлжэ гараба. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үргэнөөр хэрэглэгдээ. 9-дэхи котёл ашаглалгада үгөөбди. Хүдэлмэришэдэй оролдосотой һайнаар ажаллаһан дээрэһээл бидэнэр жэл соо 1 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилдэг болобобди, — гэжэ ТЭЦ-эй директор Ф. В. Печкин сугларагшадай урда хэлэбэ.

— «Нэгэн бултанай, булта нэгэнэй түлөө» гэһэн уряа доро хүдэлнэбди. Манай дунда ажалай журам эбдэдэг, халаанай даабари дүүргэдэггүй хүн байхагүй. Бидэнэр юһэдэхи табан жэлэй туршада һайнаар хүдэлөөбди. Арбадахи табан жэлдэ энэ амжалтаяа арьбадхаха арга боломжотойбди, — гэжэ турбинануудые хүдэлгэдэг машинист Н. Маскировай хэлэхэдэ хүдэлмэришэд халуунаар альга ташаба.

ТЭЦ-эй коллектив жэлэй дүүрэтэр үшөө 15 миллион киловатт-час электрын галай элшэ хүсэ үйлэдбэрилжэ, республикынгаа арадай ажахыда үгэхэ гэһэн зорилго урдаа табиба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баярай суглаанда хабаадагшад.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

МОДОШОДОЙ ДУНДАҺАА ШАЛГАРБА

Шулуутайн леспромхозой Бэрээнэй пунктын коллектив ноябриин даабариһа гадуур 1800 кубометр модо бэлэдхэжэ, 4200 түхэригэй арьбалалта хэбэ. СССР-эй ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерство, профсоюзай ЦК энэ туйлалтыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулба.

Тус леспромхозой Тамагтын пунктын коллектив СССР-эй ой модоной, Модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын, профсоюзай ЦК-гай хоёрдохи, Байгалай леспромхозой «Золотой ключ» пунктын коллектив гурбадахи мүнгэн шангуудта хүртэжэ урмашаба.

Н. ТЮРНЕВ.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Юһэдэхи табан жэлнай барагдахань. Манай «Заря» колхозой Полкановска һаалиин фермын коллектив түгэсхэхы жэлдэ эрхимээр хүдэлжэ гараба.

Эндэхид табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэээд, мүнөө даабариһаа гадуур 822 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаа. Мүн Үнгэрхэйн фермэ байгша ондо 2810 центнер һү һааха даабаритай аад, декабриин 29-нэй мэдээгээр 3100 центнер сагаан эдеэ абаа. Эдэ коллективүүд ерэхэ 1976 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Тус амжалтада һаалишад Л. Г. Жарникова, К. А. Бабарыкина, Е. П. Бухольцева, М. А. Посохова гэгшэд ехэхэн хубитаяа оруулаа.

В. КОЛОДИН,
колхозой парткомой секретарь.

Хяагтын аймаг.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГТА

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Химнын совхозой малшад эбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ габшагайгаар ажаллана. Үнгэрһэн жэлэй һан һарын дүнгүүдтэй жэшэбэл, мүнөө жэл үнеэн бүри дунда зэргын һү һаали процентээр нэмээгдээ. Энэ үе соо мяха худалдалга 39 процентээр дээшэлбэ. Совхозой малшад гүрэндөө 2.900 центнер мяха худалдажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Тиин гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө декабриин тэн багаар дүүргэээ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ УРМАШУУЛАГДАНА

Аймагай промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта 2.641 коммунис ажалай ударник хүдэлнэ. 800 гаран хүн табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, 1975 оной ажалай түрүүшүүлдэ юһэдэхи табан жэлэй ударнигай үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо. Юһэдэхи табан жэлдэ ажалдаа һайн үрэ дүн туйлаһанайнгаа түлөө 188 хүдэлмэришэн, мэргэжэлтэн болон алба хаагшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдажа, 1.440 хүн, тэрэ тоодо 279 коммунист социалис мүрысөөндэ илагшын тэмдэгтэ хүртэбэ.

Р. БАЛДАНОВ.

Газар һайжаруулха габшагай хоёр һарын дүн

ҺАНАҺАНДА ҮШӨӨЛ ХҮРӨӨГҮЙ

Республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор энэ оной октябриин 25-һаа декабриин 25 болотор газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэхэ габшагай хоёр һара соносхогдоо һэн. Тиигэжэ гэһээр хоёр һара үнгэрбэ.

Урид тодорхойлогдоһон түсэбэй ёһоор колхоз, совхозуудта хамтадаа 816 мянган тонно, тэрэ тоодо тараалан дээрэ—416,8 мянган тонно, сабшалан дээрэ—399,3 мянган тонно шэбхэ гаргагдаха гэжэ хараалагдаһан байгаа. Мүн энэ намар-үбэлэй үедэ хуурай табижа, тошо халяажа, бүхыдөө 6849 гектар газар уһалха, уһа хааха 305 хаалта, һубаг ханаабуудые шэнээр бариха, заримыень шэнэбэн заһабарилха, 3713 мянган кубометр һубаг ханаабуудые сэбэрлэхэ, 179.9 мянган һургааг бэлдэжэ, 3280 гектар сабшалан ходоо модо, шулууһаа сэбэрлэгдэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэхээр хараалагдаа. Республикын 3281 гектар сабшалан модо, шулууһаа сэбэрлэгдээ, 89,9 мянган һургааг бэлдэгдээ.

Хабартаа бэшэ, харин намар-үбэлэй үедэ газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа шадаһан ажахынууд лэ тэрэ һо тарянанай, бусад ургамалнуудай, үбһэ ногооной ургасатай һайн ургаса абадаг ааб даа. Энээнии ойлгоһон ажахынууд габшагай хоёр һарын соносхогдохоһоо бүри урда тараалан, сабшалан дээрэ намар-үбэлэй үедэ хэхэ хүдэлмэриие наринаар тодорхойлжо, тусхай оньһожоруулагшан отряд, звенонуудые эмхидхээд, тэдэндэ хэрэгтэй техникыень үгөөд, урдань тодорхой түсэб, даабари табижа, тэдэнэрэй социалис мүрысөөе эмхидхээ. Энээнэйнь ашаг үрэ элитээр харагдажа эхилээ һэн.

Габшагай хоёр һарын турша республика дотор ямар хүдэлмэри хэгдээб гэжэ харахада үзэе. Нэн түрүүн колхоз, совхозууд хамта 711,3 мянган тонно шэбхэ гаргаа. Мүн 10.376 гектар газарта намар-үбэлэй уһалуури хэгдээ. Энэ үе соо 273 уһалууриин хаалта боолто баригдаһан, һубаг ханаабууд шэнээр татагдаһан, заримаень заһабарилагдаһан байна. 3281 гектар сабшалан модо, шулууһаа сэбэрлэгдээ, 89,9 мянган һургааг бэлдэгдээ.

Бүхы дээрэнь хаража үзэхэдэ, энэ жэлдэ намар-үбэлэй үедэ сабшалан, бэлшээри дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэриин габшагай хоёр һара урдынхиһаа яһала эмхитэйгээр эхилээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Нёдондонойхидо орходоо тараалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехэ гаргагдаа, мүн горитой газаршье уһалагдаа.

Гэбэшье бүхы дээрээ энэ хоёр һара соо хэгдэхээр хараалагдаһан олохон гол хүдэлмэри үшөөл хүсэндөө хүргэгдэжэ шадаагүй. Жэшээнь, шэбхэ зөөхэ түсэб оройдоол 84 процент дүүргэгдээ гэхэ гү, али илангаяа сабшалан дээрэ шэбхэ хараалагдаашаһаа бага зөөгдөө.

Тусхайлан хэлэбэл, Баргажанай, Хурамхаанай, Сэлэнгын аймагуудай зарим ажахынууд хоёр һара соо хэгдэхэ гэжэ хараалагдаһан хүдэлмэриингөө нэгыеньшье дүүргэжэ шадаагүй. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозууд түсэбэйнгөө ёһоор сабшалан, тараалан дээрээ 75 мянган тонно шэбхэ гаргаха байһан аад, мүнөө оройдоол 33,7 мянган тонно гаргаад, түсэбөө хахадлаашьегүй һууха юм. Уһалууриин һубаг ханаабуудые, уһа хааха хаалтануудые заһабарилха, сабшалан сэбэрлэхэ түсэбөөшье дүүргээгүй. Улаан-Үдын аймагай ажахынууд 120 мянган тонно шэбхэ зөөхэ аад, мүнөө оройдоол 88 мянган тонно шэбхэ тараалан, сабшалан дээрэ гаргаад байна. Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ, «Авангард» колхозууд ядахын сагта уһалагдадаг газартаа нэгэшье тонно шэбхэ гаргаагүй.

Жэлһээ жэлдэ тараалан, сабшалан дээрэһээ ахир бага ургаса абадаг Хурамхаанай аймагай ажахынууд энэ жэлдэшье газар һайжаруулха хүдэлмэридэ харюусалгагүйгөөр хандаа. Жэшээнь, намар-үбэлэй үедэ 35 мянган тонно шэбхэ зөөхэ түсэбтэй аад, тэрэнээ оройдоол 18 мянганда хүргөөд орхижорхёо. Уһалууриин һубаг ханааб сэбэрлэхэ талаар мүртэй хүдэлмэри хээгүй. Нёдондошье энэ аймаг намар-үбэлэй үедэ, хабартаашье газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ талаар биратай хүдэлмэри хээгүй һэн. Энэ аймагай Хурамхаанай совхоз габшагай хоёр һарын үедэ бүришье һаа муугаар хүдэлөө. Хоёр һара соо 7 мянган тонно шэбхэ гаргаха аад, миин 2 мянган тонныень зөөгөө. Уһалууриин нэгэшье хаалта, һубаг ханааб заһабарилаагүй, монсогоршье һургааг бэлдээгүй байха юм. Ургаса дээшэлүүлхэ иимэ шухала хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандажа байхадаа хайшан гээд ороохо тарая, тэжээлэй ургамалнуудые, үбһэ ногоошье ехээр ургуулхаб даа.

Харин Хяагтын аймагай ажахынууд габшагай хоёр һарын туршада нилээд ехэ хүдэлмэри хэжэ шадаа. Эндэхи колхоз, совхозууд 52 мянган тонно шэбхэ хээрэ зөөжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Тараалан, сабшалан дээрэ үтэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэридэ аяар 62 трактор таһалгаряагүй хүдэлһэн байна. Намартаа хожом болотор дулаан байһаниие һамбаашалан, 865 гектар газар уһалаа, нилээд олон һубаг ханаабуудые сэбэрлэн заһабарилаа. Жэшээнь, эндэхи «Родина» колхоз хоёр һарын туршада сабшалан, тараалан дээрээ 10 мянган тонно шэбхэ гаргаһан байна. Хабартаа эртүүр мянган гектар газар уһалхаар шэнэ һубаг ханаабануудые татаа. Хуушануудыень һэльбэн заһабарилаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Хэжэнгын аймагай ажахынууд газарай ургаса дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. Мүнөөшье хоёр һарын туршада тараалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө саг болзортонь дүүргээ. Уһалууриин 17 түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн заһабарилаа, шэнээр баряа. 31 мянган кубометр газарта һубаг ханаабуудые сэбэрлээ. Түсэбэйнгөө ёһоор 400 гектар сабшалан сэбэрлэхэ аад, 500 гектарай модо, шулуу түүжэ хаяа. Эндэхи «Первомайский» совхозойхид газарай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ харюусалгатайгаар хандажа хоёр һара соо хэгдэхэ бүхы хүдэлмэриингөө түсэбые дүүргэһэн байна.

Гэхэтэй хамта намар-үбэлэй үедэ муу бэшээр хүдэлһэн ажахынуудшье энэ туйлаһанаараа һанаагаа амарха ёһогүй. Мүнөө үбэлдөөшье аргатайл газартань наг шэбхэ зөөхэ, тошо халяаха, саһа тогтоохо хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха зэргэтэй. Энэмнай ерэхэ 1976 ондо бүхы ургамалнуудай үндэр баян ургаса абаха хэрэгтэмнай ехэхэн туһа нэмэри болохо ха юм.

Илангаяа ерэхэ хабарай үедэ шадаал һаа ехэ газар уһалхын тула мүнөөнһөө бэлэдхэл хэхэ шухала. Тиигэхын тула уһалууриин һубаг ханаабуудые хаалта, боолтонуудые үбэлдөө заһабарилха хэрэгтэй. Тииһээ титэр Баргажанай, Хурамхаанай, Сэлэнгын аймагууд мүнөө хүрэтэр тошо халяажа эхилээгүй байха юм. Энээнһээл боложо, хабартаа эдэ аймагууд хэдэн мянган гектар газараа уһалжа урдингүй үнгэрдэг байна.

Республикын ажахынуудта бухыдөө уһа сасан хаядаг 470 оньһон машинанууд, 360 бүлүүр станцинууд бии юм. Гансахан эдэ техникые һайнаар хүдэлгэжэ шадаа һаа, 40 мянган гектар газар уһалха арга бии. Тиимэһээ үбэлдөө эдэ машина, түхеэрэлгэнүүдые һайнаар заһабарилжа, хүйтэнэйшье үедэ дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэбэл, ехэхэн газарта уһа, тошо гаргаха арга бии.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлһээ үндэр баян ургаса абахын түлөө мүнөө үбэлэйшье үедэ тараалан, сабшалан дээрэ эршэмтэйгээр хүдэлхэ гээшэ ажахы бүхэнэй шухала зорилго болоно.

И. САХАРОВСКАЯ,
Буряадай АССР-эй Мелиорациин болон уһанай ажахын министерствын ахалагша инженер.

5 жэлэй түрүүшүүл элидхэнэ

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАХА ХҮСЭЛЭНТЭЙБ

«Үнеэнэй һүн хэлэн дээрээ» гэжэ арадай хэлсэдэг тон лэ сэсэн үгэ юм даа. Би хори гаран жэлдэ һаалишанаар хүдэлхэдөө энээнии бүрин ойлгожо абанхайб. Һаалишан хүнэй хараха байха ажалайнь эхин — үнеэдые харууһалга мүн болоно. Эндэ олон юумэн хэрэгтэй. Эгээн гол шухалань хадаа түл абалга гэжэ һанагшаб. Юуб гэбэл, саг болзор соогоо үрэжүүлэгдэһэн үнеэнһээ жэлдээ нэгэ тугал, һүниинньшье хүсэд абтана.

Түрэхэ үнеэе тугаллахаһаань 1,5—2 һара урид шэргээхэ шухала. Энэ хаһа соо тугалынь томо болохо, үнеэн хүсэ абаха, дэлэнгээ амаруулха, өөрөөшье амарха ушартай. Зарим үнеэд даб гээд шэргэжэ үгэдэггүй юм. Тэдэниие эртэхэнһээ үсөөн һаадаг болоходо зохид. Үдэрэй нэгэ, хоёр хоногто нэгэ һааха гэхэшэлэн, 7—10 хоног соо һаахаяа болидогби. Шэргэжэ үгэдэггүй үнеэдые ондоо тээ уяжа, тэжээлыень хороохо хэрэг гарадаг.

Үнеэнэй һаалгаад лэ байхада, нэгэ хэдыхэн литр һүнэй түлөө шэргээнгүй, тугаллатарнь һаадаг ушар хожомоо хэдэ дахин ехэ хохидолдо оруулжа болохо.

Манай фермын һаалишан бүхэн энэ шухала асуудалда гол анхаралаа хандуулдаг юм. Теэд шэргээһэн үнеэнэйнгээ дэлгэнэжэ ябахада тэжээлыень зохилдуулан үгэхэ шухала. Зоотехнигэй заабариин ёһоор шэмэтэ тэжээл, илангаяа силосыень болюулха, тэрэнэйнь орондо ондоо тэжээл һэлгэн үгэхэ хэрэгтэй байдаг. Бидэнэр хэршэһэн һолоомо, үбһэ, зелёнко адлиханаар холёод, 2 килограмм талха тарянай зүйлтэй холижо, хамта дээрээ 10 килограмм тэжээл үгэдэгбди. Энээндээ загаһанай тоһо гү, али бусад витаминуудые оруулалсахада бүришье һайн. Түрэхэ дүтэлһэнүүдыень онсо харууһанда байлгахын тула үнеэдые тугаллуулдаг тусгаар байрада 7—8 хоног урдуур оруулжа, түл хүлеэн абадагбди. Гэбэшье, үдэр бүри бага зэргэ газаагуур ябуулхада һайн. Хододоо уяанда байһан үнеэдэй бэе шэлгээдэг, тугаллахадаа удааралдадаг юм.

Үнеэдэй тугалламсаар уурагыень һаажа, тугалдань үгэхэ, дэлэнгыень нидхэрэн эбилгэхэ, үдэрэй хэдэн удаа һааха гээшэ тон шухала. Саашадаа һү гарасаяа нэмээжэ байхын тула түрүүшын хоёр һара соо һаагдажа байһан һүндэ үгтэхэ тэжээл дээрэ үшөө 3—4 килограмм нэмэжэ үгэхэдэ зохид. Һүнэй литр бүридэ үгтэдэг тэжээлые нэмэжэл байхада һайн. Һүнэй гарасын нэгэ хэмжүүртэ тогтошоо һаа, нэмэлтэ тэжээлые болюулха ушартай. Иигэжэ үнеэн бүхэниие зүбөөр һаажа, нэгэ сагта эдеэлүүлдэг, уһалдаг, хэбтэриень сэбэрлэдэг. газаагуур ябуулдаг байбал, ашаг шэмэнь хүсэдөөр абтаха гээшэ. Үнеэдэй хойноһоо харууһалхада жэжэ, үлүү юумэн гэжэ байдаггүй. Ээндээ дадашаһан үнеэн хадаа ээнэйнгээ абяагаар таажа, һүеэ табиха, үгышье һаа эбилдэггүй. Тиимэһээ би 20 үнеэн бүриингөө «зангые» мэдээд, һаадаг аппарадаа табихынгаа урда дэлэнгүүдыень эльбэдэг, аршадаг, һүүлээрнь аппарадаа углажа һаадагби.

Үнеэн бүхэниие өөрынь ээлжээндэ һааха хэрэгтэй. Үгы һаа, зарим үнеэд һүеэ хүсэд табихагүй, али урид эбилжэ, һүеэ гоожуулха. Эндэ минута бүхэн өөрын хубааритай.

Манай фермын һаалишад энэ табан жэлэй туршада бултадаа эрмэлзэл, оролдолго ехэтэйгээр хүдэлөөбди. Гүрэндэ һү худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые фермээрээ энэ жэлэй майн 25-да дүүргээ һэмди. Табан жэл соо 2.590 тонно һү худалдаха түсэбөө 2.930 тоннодо хүргөөд ябанабди. Жэлэй дүүрэтэр 3 мянган тоннодо хүргэхэ хүсэлтэйбди. Би өөрынгөө табан жэлэй түсэбые үнгэрһэн жэлдэ дүүргээб.

Аймаг доторхи социалис мүрысөөндэ манай Нухын фермэ түрүүлжэ ябана, табан жэлэйнгээ түсэбые 120 процент дүүргэжэ, партиингаа ээлжээтэ XXV съездые угтаха гэһэн уялга абанхайбди.

Малай ашаг шэмэ. илангаяа үнеэдэй һү дээшэлүүлхэ хэрэг һаалишанай гарга сүм байна гэжэ хүн бүхэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ жэл бүри үнеэн бүриһөө тугал абабал, һаалишад гээгдэхэгүй ха юм. Эндэһээ харахада үнеэд, гунжадые саг болзортонь үрэжүүлхэ тон шухала гэжэ дээрэшье хэлээ һэм. Тиимэһээ саг үргэлжэ хажуудань байдаг, үдэртөө 2—3 удаа һаадаг, эдеэлүүлдэг һаалишанһаа ондоо хэншье үнеэнэй ороондо орохо болоод байһаниие мэдэхэгүй. Тиимэһээ һаалишан бүхэн үнеэдэйнгээ ороондо орохо болзорые алдангүй, техник-үрэжүүлэгшэдэ мэдүүлжэ, үрэжүүлхэ ёһотой. Һүүлээрнь хээлитэһэн үгыень шалгуулжа, үрэжөөгүй байгаа һаань, дахяад үрэжүүлхэ болоно. Бидэнэр ехэнхидээ үнеэн бүриһөө нэжээд тугал тэнжээдэг болонхойбди. Би энэ жэл 23 үнеэнһээ 23 тугал абахамни.

Тугал абаад. тэрэнээ тугалшадта үгэтэрөө уурагыень эдюулжэ, түрүүшын 10 хоног соо тугалшантай адляар харюусадагбди. Тиигэжэ манай тугалнуудай гарзалхань тон үсөөн болоо. Минии тугалнууд һүүлэй үедэ нэгэншье гарзалаагүй.

Манай ажал хэрэгтэ зоо-ветеринарна мэргэжэлтэд нилээд ехэ туһа хүргэдэг юм. Шэнэ дүй дүршэл, эрдэм наукын туйлалтануудые хэрэг дээрээ бэелүүлгэ тэдэнэй заабаряар бүтээгдэнэ. Теэд, заримдаа тэжээл буйлуулга, минеральна тэжээлээр хангалга, үбшэнүүдые һэргылхэ хэмжээ-ябуулганууд таһалдадаг. Нёдондо жэл республикын суута һаалишан Н. Л. Тадвашкинада ошожо, дүй дүршэлтэйнь танилсажа ерээ һэмди. Тэрэнэй зарим арга дүршэлые өөһэдтөө хэрэглэжэ ахидаагүй байһаарбди.

Мүнөө жэлэй арбан туршада үнеэн бүриһөө 2... килограмм һү һаагааб. Жэлэй дүүрэтэр гурбан мянга холо дабуулха хүсэлэнтэйб. Манай һаалишад Л. Данилова, З. Хлебникова, П. Кориева, Е. Доржиева, Н. Банзаракцаева гэгшэд хошоод мянган килограмм һү үнеэн бүриһөө һаанхай. Энэмнай бидэнэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй аша үрэ мүн гээшэ. Ерэхэ табан жэлэй эхин дээрэ, манай партиин XXV съездые угтуулан, 1976 ондо үнеэн бүриһөө 3.500 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэхэб гэжэ уялга абанаб.

Ерэхэ табан жэлдэ арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай проекттэй танилсажа, тэрэниие ехээр дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэб. Илангаяа бидэ малшадай ажал хүнгэдхэхэ тухай тэндэ ехэ анхарагдаһаниинь һайн.

Е. ГРУДИНИНА,
Ленинэй орденто Борьёогой совхозой һаалишан.

СОВЕТ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЗ ДҮҮРГЭБЭ

АНКАРА. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Турциин Арадай-республиканска партиин генеральна түрүүлэгшэ Бюлент Эджевидтэй декабриин 29-нэй үглөөгүүр уулзажа, хөөрэлдэһэн байна. Хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

1976 оной мартын 1-һээ 1978 оной мартын 1 болоторхи үе соо Советскэ Союзай ба Турциин Республикын хоорондын соёлой, научна харилсаанай программада декабриин 29-дэ эндэ гар табигдаа.

СССР-һээ Турцида байдаг элшэн сайд А. А. Родионов, Турциин МИД-эй соёлой департаментын генеральна директор В. Аширoглу программада гар табиба.

АНКАРА. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй СССР-эй правительственна делегаци Эхэ орондоо бусахаяа декабриин 29-дэ эндэһээ мордобо. Совет-турциин экономическа харилсаанай үндэһөөр баригдаһан Искендерунска металлургическа заводые нээлгэтэй дашарамдуулан, Турциин Республикын правительствын уряалаар тус делегаци хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерэһэн байгаа.

Турциин Республикын Премьер-Министр С. Демирель, премьер-министрэй орлогшонор Н. Эрбакан, Т. Фейзиоглу, гадаадын хэрэгүүдэй министр И. С. Чаглаянгиль ба бусад тусхай тушаалтад, олониитын түлөөлэгшэд СССР-эй, Турциин Республикын гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн аэродром дээрэ делегациие үдэшэбэ.

СССР-һээ Турциин Республикада байдаг элшэн сайд А. А. Родионов, социалис оронуудай Анкарадахи дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

А. Н. Косыгин, С. Демирель хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа, сэрэгшэдтэй мэндэшэлэлсэбэ. СССР-эй ба Турциин Республикын Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй СССР-эй правительственна делегаци хани ёһоной албанай хэрэгээр Турцида ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргээд, декабриин 29-дэ Эхэ орондоо бусаба.

УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Ляшко. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо С. П. Козырев, ГКЭС-эй түрүүлэгшын орлогшо И. А. Кулев, СССР-һээ Турциин Республикада байдаг элшэн сайд А. А. Родионов делегациин бүридэлдэ ороһон байгаа.

(ТАСС).

ХАНИ БАРИСААНАЙ, ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСААН

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Совет правительственна делегаци Турциин премьер-министр С. Демирелиин уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр 1975 оной декабриин 26-һаа 29 болотор Турцида ерэһэн байна. СССР-эй ба Турциин Республикын хоорондохи экономическа, техническэ харилсаан тухай хэлсээнүүдэй үндэһөөр баригдаһан Искендерунска металлургическа завод нээлгын баяр ёһололдо делегаци хабаадаа.

А. Н. Косыгинай, С. Демирелиин хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүд хани барисаанай. үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

Самолёт дээрэһээ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Эхэ орондоо бусажа ябахадаа, Турциин Республикын премьер-министр Сулейман Демирельдэ самолёт дээрэһээ амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

Совет правительственна делегациин Турцида ерээд байхада хани халуунаар угтаһанайнь түлөө А. Н. Косыгин премьер-министртэ правительствада, түүрэг арадта баяр баясхалан хүргөөд, Турциин Республикын Президент Ф. С. Корутюрктай, Премьер-Министр С. Демирельтэй ба гүрэнэй бусад ажал ябуулагшадтай хэһэн уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд Советскэ Союзай ба Турциин хүршэ ёһоной, али алиндань ашатай туһатай харилсаае саашадань бэхижүүлхэ юм гээд этигэн найдажа байһанаа мэдүүлбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ ашаглалгада оруулагдаһан Искендерунска металлургическа комбинат энээниие гэршэлнэ.

А. Н. Косыгин амжалтануудые туйлахыень, һайн һайханаар ажаһуухыень түүрэг арадта хүсэбэ.

(ТАСС).

ПАРТИИН ТҮСЭБ — *арадай хэрэг*

«СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД» ТУШАА ПАРТИИН XXV СЪЕЗДДЭ ТАБИГДАҺАН КПСС-эй ЦК-гай ПРОЕКТЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

Манай хөөрэлдөөн

ЭРДЭМ ШЭНЖЭЛГЫН ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛАЯ

«СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» тушаа партиин XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай проекттэй совет арад үргэнөөр танилсажа, хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэнэ, һанамжа дурадхалнууда оруулна.

Энэ проект соо эрдэмтэдэй, хүдөө ажахын кадрнуудые һургаха дээдэ һургуулинуудай багшанарта хабаатай шухала асуудалнууд табигданхай. Манай корреспондент Бурядай хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй эпизоотологиин кафедрые даагша, ветеринарна эрдэмэй доктор, профессор И. Л. Наймановта хандажа, тус проект тушаа өөрынгөө һанамжа, дурадхал, факультедэйнгээ арбадахи табан жэлдэ хэхэ ажал, бэелүүлхэ зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйба.

— Тус проектын манай арадта айхабтар ехэ удха шанартай байһание тэмдэглэхэ шухала. Түбхын түрүүн эрдэм наука хүгжөөхэ, хүдэлмэриинь шанар һайжаруулха, ажахыда үрэ ехэтэй эрдэм шэнжэлгын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ болонхойб. Хоёрдохёор, арадай ажахыда хүдэлхэ ерээдүйн кадрнууд — студентнүүдтэ эрдэм бэлиг гүнзэгыгөөр шудалуулха, шэнжэлгэ, туршалгын хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулха зорилго табигданхай. [illegible] студентнэрэй табан-арбан жэлэй саана гараһан номоор бэшэ, харин эрдэм наукын тон һүүлшын туйлалтануудай дээрэ һургаха ёһотойбди. Иимэ эрилтэнүүд тус проект соошье табигдана. Гэбэшье, өөрын һанамжа, дурадхалнуудые хэлэхэ байнаб.

Студентнэрэй һуралсаха шухала удха шанартай, **шэнэ үеын эрилтэ хангахаар һуралсалай номуудые саг болзор соонь гаргажа байдаг һаа, һайн байгаа.**

Студентнэр табан жэл институтда һураха зуураа хоёр-хоёр һараар таһалжа, ажахынуудта практика гарана.

Тиихэдээ институдай дэргэдэ байһан мэдээсэхэ ажал дээрэ хэрэглэн туршажа, ойлгоһон юумэеэ гүнзэгырүүлһэн ушар үшөөл харагданагүй. Юуб гэхэдэ, зарим ажахынуудта шадамар мэргэжэлтэд үгы байна. Тэдэ хоёр һара студент юу хэжэ үрдихэб даа? Тиимэһээ **ажахынуудта гараха практикынь таһалгаргүй дүрбэ һара болгоод, факультедэй багшын ударидалга доро түрүү ажахыда эльгээбэл, туһатай байха һэн гэжэ һанагдана.**

Мүнөө манай институт туршалга-һуралсалай «Байгал» гэжэ ажахытай юм. Энэ ажахы туршалга-һуралсалайнгаа эрилтэ огто хангажа шаданагүй. Нэгэдэхеэр, тэндэ студентнэрэй һураха, [illegible] материально-техническэ бирагай бааза үгы. Хоёрдохёор, тус ажахы [illegible] тус ажахы тухай [illegible] түсэб дүүргэхэ болоно.

Гурбадахяар, туршалга-һуралсалай ажахы гэжэ тоологдохын тула эрдэм-шэнжэлгын һүүлшын туйлалтануудаар нэбтэрүүлэгдэнхэй, шэнэ оньһон техникээр хангагданхай байха ёһотой аад, тиигэжэ шаданагүй.

Туршалга-һуралсалай шэнэ ажахытай болохо хэрэгтэй бэйбди. Энэ ажахы хоёр шатаһаа бүридэһэн байха ёһотой. Нэгэдэхеэр, студентнэрэй һуралсалаа дээшэлүүлхэ, туршалгануудые хэхэ һалбаритай. Хоёрдохёор, эрдэм наукын һүүлшын туйлалтануудые, түрүү мэргэжэлтэдэй, хүдэлмэриишэдэй дүй дүршэл хэрэглэн, республика дотороо хүдөө ажахын продуктнуудые тон ехээр үйлэдбэрилдэг ажахы байха жэшээтэй. Иимэ ажахы арбадахи табан жэлдэ байгуулхаар түсэблэгдэнэ, зүгөөр тэрэнние саг болзор соонь бэелүүлжэ шадабал, һайн байгаа.

Мал ажалые хангажа байһан ветеринарна албан мүнөө үеын эрилтэдэ үшөөл дүүрэн харюусанагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, ветеринарна олонхи врачнууд хуушанайнгаа, үни хада институтда заагдаһан гуримаар хүдэлнэ. Тэрэнь мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэнэгүй. Тиимэһээ малай үбшэнэй диагноз буруу табина, тэрэнээ буруугаар эмшэлхэ ушар гарана. Дары түргэн аргалха хүсэ ехэтэй эмүүд, вакцинанууд олошороо. Тэдээнние зүбөөр хэрэглэнэгүй, үгышье гэбэл, хуушарһан, хэрэгһээ гараһан эмүүдые малдаа шудхаһаар зандаа. Комплексно эмшэлэлгэ мууса хэрэглэнэ. Эдэ мэтын дутуу дундануудые усадхахын тула **мэргэжэлтэдэй шадабари дээшэлүүлдэг курснуудта шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй.** Зарим үедэ иимэ курсда ерэһэн мэргэжэлтэд эрдэм наукын шэнэ туйлалтануудтай танилсахын орондо мүнөөхил арбан жэлэй саана институдта үзэһэн юумэеэ дабтаха баатай болоно. Иимэ байдалай тохёолдохогүйн тула мэргэжэл дээшэлүүлдэг курсда зааха багшанар нэн түрүүн өөһэдөө һайн бэлэдхэлтэй байха ёһотой.

Хэнэйшье мэдэһээр, ветеринарна врачай хүдэлмэри харюусалгатайшье, хүндэтэйшье гээшэ. Ветеринарна хуулита гуримые хэншье хазагайруулха, эбдэхэ эрхэгүй. Гэхэтэй хамта, ветеринарна врачай хэрэгтэ колхоз, совхозуудай болон партийна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө бүдүүлигээр оролсохо, хуули засагай эрхэ эдлэн, врачые баадхан буруу шиидхэбэри абхуулха ушарнууд дайралдана. Иимэ ябадалнуудые болюулбал, ажал хэрэгэй урагшаа ябасада гансал туһа болохо һэн.

Д. ДЫЛГЫРОВ
бэшэжэ абаба.

ҺААЛИШАД ЗҮБШЭНЭ

Алтайн фермын һаалишад, үхэршэд, тугалшад сугларжа, «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэбэ. Совхозой ахамад зоотехник Г. Данжуров тус проектын түүхэтэ удха шанар тухай, ажахынгаа һаалишадай һүүлшын табан жэл соо туйлаһан амжалтанууд дээрэ тогтон хөөрэбэ.

Энэ фермэдэ жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.000 литр һүн һаагдаһан байна. Тиихэдэ түрүү һаалишад М. Найданова үнгэрһэн 11 һара соо 2.820, М. Очирова 2.383, Н. Очирова 2.383, Х. Батомункуева 2.172 литр һү һаагаа. Фермын коллектив үбэлжэлгэдөөшье һайн бэлэдхэлтэй ерээ.

— Коммунис партиингаа манай урда табиһан түсэб, даабаринуудые заатагүй дүүргэхые оролдохобди, — гээд Мария Очирова мэдүүлбэ. Үгэ хэлэһэн бусадшье нүхэд тус проектые һайшаан дэмжэһэн, һанамжа, дурадхалнуудаа оруулһан байна.

А. СУРМАЧ.

Хяагта.

ХУБИТАЯА ОРУУЛХААР БЭЛЭМДИ

«СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» тушаа партиин XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай проектые манай комбинадай хүдэлмэришэд халуунаар дэмжэн абаба.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, совет арад партиин хүтэлбэри доро үйлэдбэриингөө бүхы һалбаринуудта нилээд ехэ амжалта туйлаа. Арадай ажахын асари ехэ хүгжэлтэдэ манайшье ажалай хубита бии.

Комбинадай коллектив үнгэржэ байһан табан жэлэй туршада үйлэдбэридөө шэнэ технологи нэбтэрүүлээ. Урдань Үдэ голоор урадхуулжа асардаг модоёо машинаар зөөдэг болонхой. Комбинадта асарагдаһан модо хэрэгтэй хэмжүүрээрнь тайрадаг автомат шахуу зургаан лини нэмэжэ табигдаа. Тиин мүнөө үедэ хамта дээрээ иимэ 10 лини хүдэлнэ. Тусхай цех ашаглагдажа, барилгада шухала хэрэгтэй хабтагайнуудые зомгоолһоо гарганабди. Энэ цехэймнай үйлэдбэриин хүсэн 70 мянган кубометртэ хүргэгдэбэ.

Дээрэ дурдагдаһан проект дотор «Модоной үлэгдэлнүүдые болбосоруулха хүсэнүүдые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ» гэжэ бэшээтэй. Энэ хадаа манай комбинадта сэхэ хабаатай. Предприятидамнай хуушарһан 60 гаран түхеэрэлгэ шэнэлэгдээ. 30 тонно хүрэтэр ашаа үргэдэг 18 кран ашаглагдана. Котельнэ цехтэмнай «ДКВ-10» түхэлэй хоёр котел табигдаа. Тиин жэлдээ 20 мянган кубометр технологическа зомгооһон үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

495 мянган түхэригэй алмалта оруулха уралан нарижуулгын дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Эрдэм наукын үндэһөөр ажалаа эмхидхэхэ, кадрнуудые бэлдэхэ талаар шухала хэмжээнүүд абтаа.

Партиин ЦК-гай проект соо мебель үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, тэрэнэй шанар һайжаруулха тушаа онсо хэлэгдэнхэй. Энэншье манда баһал хамаатай. Юуб гэхэдэ, манай комбинадта хэгдэһэн хабтагайнууд Зүүн Сибириин, Алас-Дурна зүгэй мебель хэдэг предприятинуудта эльгээгдэнэ бшуу. Целлюлозо-саарһа-картоной предприятинуудта хэрэглэгдэдэг технологическа зомгооһо гарганабди. Юрэдөөл кубометр модоной 89 процентнь барилгада хэрэглэгдэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үлэгшэ хубинь болбосоруулагдажа, арад зоной ажаһуудал хангаха хэрэгсэлнүүдтэ зорюулагдана гээшэ. Манай комбинат үнгэржэ байһан табан жэлдэ 2.433 мянган түхэригэй иимэ хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилөө.

Дээрэ дурсагдаһан ба бэшэшье хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар юһэдэхи табан жэлэй 1975 оной дүнгүүдые 8-дахи табан жэлэй 1970 онойхитой жэшэбэл, продукци гаргалга 64,4 процентээр, ажалай бүтээсэ 45,9 процентээр дээшэлээ.

Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд болон комбинадай хүтэлбэрилэгшэд партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула социалис мүрысөө эршэтэйгээр эмхидхэһэн байна. Иимэ мүрысөө дэлгэрүүлһэнэй ашаар декабриин 1-нэй байдалаар 86 бригада табан жэлэйнгээ даабари, түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. 327 хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ хубиингаа түсэб, 631 хүн түгэсхэхы жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Жэшээлхэдэ, модо хюрөөдэдэг цехэй В. С. Кузнецовой бригада табан жэлэй түсэб 4 жэл 8 һара соо, жэлэйнгээ түсэб — юһэ һара хахад соо дүүргээ. Мастер Т. И. Киберевэй участогай И. И. Кузнецовой бригада табан жэлэй түсэб 4 жэл хахад соо, жэлэй түсэб 9 һара соо дүүргэһэн байна.

Партиин XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проект ой модоной промышленностиин саашанхи хүгжэлтын алхамые хараална. Тэрээн соо модо болбосоруулгын ба целлюлозо-саарһанай промышленностьда продукци үйлэдбэрилгые 20—25 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ заагаатай.

Ерэхэ табан жэлдэ продукци гаргалгаяа дээшэлүүлжэ, ажалдаа бүтээсэ ехэтэй мүнөөнэй түхеэрэлгэ үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, энэ ехэ түсэб хараа бэелүүлгэдэ манай комбинадай хүдэлмэришэд хубитаяа оруулхаар бэлэн байна.

В. ТИТЕНКО,
Онохойн модоной комбинадай директор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заһабарилгын механическа мастерскойн түрүү токарь Л. Е. Клочихина.

Авторай фото.

Загарайн аймаг.

Хурамхаанай аймагай Сахалиин совхозой нэгэдэхи тракторна бригадые даагша Георгий Степанович Серебренников ажалай үндэр амжалтануудые саг үргэлжэ туйладагаараа нютаг соогоо алдаршана. КПСС-эй Хурамхаанай райкомой, совхозойнгоо парткомой, профсоюзай комитедэй гэшүүнээр һунгагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ областной партийна конференциин делегат Г. С. Серебренников.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Областной партконференциин делегат

БРИГАДИР

Владимир Михайлович Шутов 1973 оной намар Хурамхаанай леспромхоздо үнгэргэгдэһэн түрүү хүдэлмэришэдэй суглаанда хабаадалсаа бэлэй. Тиигэхэдэ тус леспромхозой эрхим хүдэлмэришэд В. П. Парамонов, В. С. Щукин гэгшэдэй ажал хүдэлмэритэй дүтэ танилсаа һэн.

Модо бэлэдхэхэ шэнэ онол арга өөрынгөө леспромхоздо хэрэглэхэ тухай тиихэдэ бодомжолжо ябаа. Энэ суглаанһаа бусаһаар лэ өөрынгөө бригадын хүдэлмэришэдтэй һайса хөөрэлдэбэ. 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһан тухайгаа Итанцын леспромхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдүүлбэ.

Итанцын леспромхозой Эрхилэгэй пунктын коллектив хадалиг газарта модо бэлэдхэжэ байгаа. Тиигэбэшье һаань, коммунист Владимир Михайлович Шутов модо бэлэдхэлэй ажал 1,5 халаанда эмхидхэхэдэ аша үрэнь ехэ байха гэжэ хүтэлбэрилэгшэдтөө ойлгуулжа шадаа һэн.

Бригададань гурбан хүниие, нэгэ трактор нэмэжэ үгэбэ. Үглөөнэй 8 часһаа үдэшын 9—10 час болотор модон отологдодог, таллуулагдадаг бэлэй. Итанцын леспромхозой хүдэлмэришэд Владимир Михайлович Шутовай үүсхэлые абаһаар балайшье дэмжэбэгүй.

— Туршаад үзэг лэ, тулихадаал хаяха байха, — гээд зариман доохонуур шэбэнэлдээ бэлэй. Ямаршье шэнэ юумэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэ түбэгтэй байдаг. Өөрынгөө хүсэ шадалда, суг хүдэлдэг нүхэдтөө найдаһан хүн хамаг бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабадаг гээшэ.

Владимир Михайлович Шутов олон жэлэй туршада ойдо хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүн. Модо бэлэдхэхэ ажал һайн мэдэдэг. Трактортаа ехэл дүйтэй.

Нүхэр Шутовай бригада һарадаа 2.600 кубометр модо бэлэдхэдэг болохо гэһэн зорилго урдаа табиба. Тракторaa үглөөнһөө үдэшэ болотор байлгангүйгөөр ашаглаха, бригадын гэшүүн бүхэндэ бүхы хаба шадалаа харуулха гэһэн эрилтэ табигдаба. Халаанай туршада 120—125 кубометр модон бэлэдхэгдэдэг болобо. Урдань нэгэ тракторaар үдэртөө оройдоол 60—70 кубометр модон таллуулагдадаг һэн.

Ингэжэ Эрхилэгэй пунктда 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэхэ арга боломжын бии байһание Владимир Михайлович Шутовай бригадын коллектив хэрэг дээрэнь харуулжа шадаа. Бригадынь коллектив һарадаа 2.800—2.900 кубометр модо бэлэдхэдэг болоо. 1974 ондо энэ бригадын коллектив 35 мянган кубометр модо бэлэдхээ һэн. 1975 оной арба нэгэн һарын туршада 32 мянган кубометр модо бэлэдхэбэ. Энэ тоо, баримтануудые хараад үзэхэдэ Владимир Михайлович Шутовай бригада туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхаа.

Коммунист Шутов хамта хүдэлдэг нүхэдтөө урдань табигдаһан эрилтыень ойлгуулжа шадана. Бригадынгаа гэшүүдэй ажал хэрэгээр, ажабайдалаар һонирходог. Тэдэнэртээ зүбшэл заабаряар, нүхэрэй ёһоор шадаха зэргээрээ туһалдаг. Хэдэн жэлэй саана нэгэ иимэ ушар болоһон. Бригадынь модо отологшо Михаил Малковай бүлэ гэр байраар ядуу байдалда ороһон юм.

Бригадир Шутов леспромхозойнгоо директортэ орожо, энэ асуудалые саг соонь шиидхэн туһалаа һэн. Урдань Эрхилэгэй пунктда баһа комплексно бригада хүдэлдэг һаа, мүнөө 5 бригада 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэнэ. Даажа байһан техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаһан дээрэһээл эдэнэр бага гаргашатайгаар ехэ модо отолно бшуу.

Коммунист В. М. Шутов олон жэлэй туршада эрхимээр хүдэлжэ байһанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэһэн. Тэрэ үдэрһөө үдэртэ улам эдэбхитэйгээр ажаллажа, Итанцын леспромхозой хүдэлмэришэдтэ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа байһаар.

К. ЖАМЬЯНОВ.

…РИИН АЙМАГТА

ЗАЛУУ ТРАКТОРИСТ

Манай совхоздо эрхимээр хүдэлдэг залуушуул олон... Тэдэнэй нэгэн С. Ширабазаров нютагайнгаа һургуулиин 8 класс дүүргээд, трактористын курсада һураһан байна. Тэрэ гэһээр таһалгаряагүй Хүрбын совхоздо хүдэлнэ.

Залуу тракторист Тээгдын һургуулиин дэргэдэхи үдэшын дунда һургуули дүүргээ. Ажалдаа оролдосотой һайнаар хандажа, юһэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Совхозой дирекци болон парткомой зүгһөө магтаал һайшаалда хүртэжэл байдаг юм.

САБШАЛАН ҺАЙЖАРУУЛГА ҮРГЭЛЖЭЛЬҺӨӨР

Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ соносхогдоһон габшагай хоёр һарын туршада, Хүрбын совхоз горитой ажал ябуулжа байнхай. Тус совхозой луговодууд ерэхэ жэлдэ ниитын малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ зорилготой сабшалан таряалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа, һубаг ханаабуудаа сэбэрлэнэ.

Эдэнэй нэгэн Ш. Пурбуев «Эжэтэ» гэжэ газарта 80 гектар сабшалан жэлһээ жэлдэ үтэгжүүлдэг юм. Тиин тэрэнэй үтэгжүүлһэн газарһаа жэл бүри мүү бэшэ ургаса хуряагдана. Трактористнууд Б. Ешеев, Ц. Цыбенов гэгшэд наг шэбхэ сабшалан дээрэ ехээр гаргана.

Мүн суута луговод Д. Ракшаев ерэхэ зун шэмэтэй һайн тэжээл ехээр абахын тула нилээд оролдолго гарган хүдэлнэ.

Ц.-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН ЖЭШЭ

Һаяхан КПСС-эй Зэдын райкомой бюро аймагаймнай хүдөө ажахы хүгжөөхэ, газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб уялгануудые колхоз, совхозуудай ямараар дүүргэжэ байһые хаража үзэбэ. Тиихэдэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб муу бэшээр дүүргээ гэжэ тэмдэглэбэ. Тэрэнние дуулахадаа, ехээр баярлан, КПСС-эй райкомой бюрогой нэгэ гэшүүндэ хандабаб.

— Танай аймагта минии хүдэлжэ байхада, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз суглаа, зүблөөн бүхэндэ муу гүүлэгшэ һэн. Мүнөө магтуулжа эхилбэ гээшэ.

— Зүб даа, шэнэ түрүүлэгшын ерэһээр энэ ажахымнай гээгдэлһээ гаража, хүгжэлтын замда оронхой, — гэжэ тэрэ нүхэрни харюусаба.

Леонид Степанович Мадагуевые би һайса таниха хүм. Тус аймагай «Мир» колхоздо хүдэлжэ байхадам, ахамад агрономоор ерээ һэн. Олон үгэгүй, даруухан зантай, ажал хүдэлмэреэ һайса мэдэхэ тула уданшьегүй колхознигуудаймнай дунда хүндэтэй болоо бэлэй.

Хүдөө ажахые һайса мэдэхэ, хүдэлмэришэ бэрхэ мэргэжэлтэ «Мир» колхоздо удаан байгаагүй. 1973 оной октябрь һарада XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд хамтынгаа суглаан дээрэ тэрэнние колхозойнгоо түрүүлэгшээр һунгаа юм.

Колхозой түрүүлэгшэ. Хүдөө нютагта колхозой түрүүлэгшэ, совхозой директорһээ хүндэ, харюусалгатай тушаалтай хүн үгы гэхэдэ, алдуу болохогүй. Жэлэй дүрбэн сагта тэдэнэй һанаа амар ябаха үдэр үсөөн байдаг, ажалынь үглөөнэй үүр сайхаһаа үдэшын боро хараан болотор үргэлжэлдэг. Үдэр соо тэдэнэй хэды олон асуудал шиидхэһые тооложо барахагүйш.

Ажахы бүхэнэй амжалта, туйлалта ехэнхидээ тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэл, оролдосотой ажалһаа дулдыдадаг гээшэ. Леонид Степановичи Мадагуевай гээгдэлдэ байһан колхозые хоёрхон жэлэй туршада хүгжэлтын замда гаргаһан ушар энээнние эли тодоор гэршэлнэ.

Залуу түрүүлэгшэ түрүүшын үдэрһөө бүхы ажал хүдэлмэреэ партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудтай, сельскэ Соведтэй нягта холбоотойгоор колхозойнгоо дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хэлсэн, үгээ ойлголсон ябуулжа эхилээ. Тиихэдээ өөрынгөө мэдэл доро хүдэлдэг нүхэдөө гансал захирдаг бэшэ, харин тэдэнээ һургахын, мэргэжэл шадабариень, харюусалгыень дээшэлүүлхын түлөө оролдоо.

— Манай түрүүлэгшэ урагшаа һанаатай, оролдосотой хүн. Тэрэнээ хараад, бидэнэр баһал гээгдэнгүй, адляар хүдэлхэеэ эрмэлзэдэгбди, — гэжэ колхозойнь ахамад мэргэжэлтэ хэлээ һэн.

Үнэхөөрөөшье, Леонид Степанович колхозойнгоо ахамад агроном Владимир Николаевич Лобадзе, ахамад зоотехник Иван Бадмажапович Цыдыпов болон бусад мэргэжэлтэдтэй ажахыдаа түрүү онол арга, дүй дүршэл, оньһон техникэ үргэнөөр хэрэглэжэ, газар таряалангай ургаса, мал ажалай продукци абалгые эрид дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Хэгдэһэн хүдэлмэриингөө үрэ дүн тэдэнэр уданшьегүй хараа һэн.

Жэшээлхэдэ, газар таряалан дээрэ тракторно-полеводческо бригадануудые үгы болгожо, нарядгүйгөөр хүдэлдэг звенонуудые бии болгоо юм. Тэдэ звенонуудынь даалгагдаһан газараа һайнаар элдэдэг, тэндээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргадаг болоо. Тарилгын, ургаса хуряалгын хүдэлмэри саг болзортоо, һайн шанартайгаар үнгэргэгдэнэ. Тиин колхоз ороoһо таряанай, тэжээлэй культурын баян ургаса абадаг болонхой.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ колхоз 3870 гектар ороoһото ургамалнуудые тарина. Тарилгынгаа талмайн гектар бүриһөө дунда зэргээр 15,4 центнер ороoһо хуряажа абаа. Илангаяа Виктор Сухаревай, Александр Камковой хүтэлбэрилдэг звенонууд үндэр ургаса ургуулаа. Жэшээлхэдэ, Виктор Сухаревай звено тарилгынгаа 1218 гектар талмайн гектар бүриһөө түсэбэй ёһоор 14 центнер ороoһо абаха байгаад, 21 центнертэ хүргөө.

Таряа хуряалгын хүдэлмэри богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэрөө. Колхозой олонхи комбайнернууд, механизаторнууд үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ гараа. Үнинэй комбайнер, колхозой правлениин, парткомой гэшүүн М. Ц. Бальчинов 7 мянган центнер ороoһо сохижо, чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Комбайнер Г. А. Баранов Володя хүбүүгээ комбайнда хүдэлгэжэ һургаа, өөрөө 6100 центнер оро
сохёо. Залуу комбайн
ВЛКСМ-эй гэшүүн Вик
Синюшкин баһал шалгар
гараһан байха юм.

Хуряалгын хүдэлмэри б
гони болзорто үнгэргэжэ, ү
дэр ургаса абаһанайнг
ашаар колхоз гүрэндэ ороо
худалдаха түсэбөө нил
үлүүлэн дүүргээ. Энэ ж
гүрэндөө 4000 центнер ор
һо худалдаха түсэбтэй ба
гаад, 16300 центнер худа
даа. Колхозой механизат
нууд һайн таряа хуряах
гаа хажуугаар хойто жэлэ
гээ ургаса тухай мартааг
Тэдэнэр ойрын сагта 13
гектар һайн шанартай нам
рай паар хахалаа. Намарай
паар хахалалга дээрэ тракто
ристнар С. Л. Лапин, Н.
Вершинин, трактор машин
нуудые заһагша, КПСС-
XXIII съездын делегат В.
Каленов гэгшэд шалгараа.

Һүүлэй хоёр жэлэй тур
да мал ажал хүгжөөхэ тала
ехэхэн оролдолго гаргагд
Колхоз гүрэндэ мяха, һү, н
һо худалдаха, ниитын м
лай тоо толгой олошоруул
табан жэлэйнгээ түсэб а
жалтатайгаар дүүргэхэ
Табан жэлэй тур
да колхоз 30850 це
нер һү худалдаха түсэбт
байгаад, 35005 центнер
худалдахань гэхэ гү, али т
сэбөө 113,5 процент дүүрг

Үнэхөөрөөшье, һүүлэй үе
даалгагдаһан ажалдаа
рюусалгатайгаар хандажа,
сэб, уялгануудаа саг болз
һоонь урид дүүргэдэг малш
колхоздо нилээд олошор
Һаалишадай дунда дэлгэр
социалис мүрысөөндэ Я.
Григорьевой хүтэлбэрил
нэгэдэхи фермын һаалиш
түрүүлжэ ябана. Тус ф
мын коллектив табан ж
лэйнгээ түсэб үни хада дүү
гэнхэй.

Үнгэрөөшэ хоёр жэл
туршада колхоздо ехэхэн б
рилгын хүдэлмэри хэгдэ
Ганса энэ жэл эндэ эхэ хо
дой байха типовой 3 коша
96 хониной нооһо нэгэ д
хайшалха томо пункт, 30
хони байлгажа шахан тар
луулха байра баригдаа, м
нөө 9000 тонно ороoһо тар
хадагалха зерносклад бар
дажа байна.

Ингэжэ колхозой залуу
тэлбэрилэгшэ, коммунист,
тагай Соведэй депутат Ле
нид Степанович Мадагуев
хы колхознигуудайнгаа
этигэл найдабарида хүрт
хэй.

Ц. СУБАНОВ,
манай тусхай корр.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

РСФСР:

ЭРХИМ ШАНАРАЙ ТЭМДЭГТЭЙ БОЛОБО

Кировскэ Майн Нэгэнэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой гол продукци — «КДЭ-163», «КДЭ-253» түхэлэй түмэр замай дизель-электрическэ крануудта Гүрэнэй эрхим шанарай тэмдэг олгогдобо. Эндэ бүтээгдэһэн механизмууд ороной олон барилганууд дээрэ, тэрэ тоодо Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ урагшатай һайнаар ашаглагдана.

Тус агрегадуудые аттестацида бэлдэжэ байхадаа энэ предприятиин конструкторнууд олон узел ба детальнуудые шэнэдхэн хубилгаһан юм. Тэрэнэй ашаар иимэ түхэлэй крануудай бүтээсэ 20 процентээр дээшэлээ.

УКРАИНА:

БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

«Западно - Донбасская-25/26» гэһэн шахта болзорһоонь нэгэ һараар урид ашаглалгада оруулагдаба. Энэнь Баруун Донбассай бассейнэй эгээ томо шахтануудай нэгэн болоно.

Бүтээсэ ехэтэй комплекснуудаар, түргэн конвейернүүдээр шэнэ предприяти хангагданхай. Эндэ тодхогдоһон электронно-тоололгын машинын ба телемеханикын ашаар үйлэдбэриин бүхы шатануудые автомат аргаар ударидан хүтэлбэрилхэ арга олгогдоо.

«Днепрошахтстрой» комбинадай коллектив табан жэлэй түгэсхэхы ондо барилгын бүхы хүдэлмэри түргөөр, һайн шанартайгаар эрхилнэ.

БЕЛОРУССИ:

ТАМАРАЛГЫН ХАҺА ДҮҮРЭБЭ

Түмэрэй руда ашаһан баржануудые теплоходууд Брестын гол мүрэнэй портдо хүргэбэ. Днепровско-Бугска канал дээрэ — Белоруссиин баруун-урда зүгэй үһан замай томо магистральда энээгээр 1975 оной навигаци дүүрэһэн байна.

Эндэхи портдо хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха талаар һүүлэй үедэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Тэрэнэй ашаар ашаа тээхэ, буулгаха хүдэлмэридэ ажалай бүтээсэ эрид дээшэлһэн байна. Ильичевско портын хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэл хэрэглэһэнэй, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар Брестскэ портын коллектив энэ жэлэй түсэбһөө гадуур 200 гаран тонно элдэб ашаа тээһэн, буулгаһан байха юм.

КАЗАХСТАН:

ХҮДӨӨ НЮТАГУУДТА ГАЗ

Алма-Атын областиин ажахынуудай адууһа малай үбэлжэдэг бүхы байрануудта газ оруулагданхай. Колхоз, совхозуудай түб һууринуудһаа холуур ажалладаг хонишод болон адуушадые шэнгэдхэгдэһэн газтай баллонуудаар хангахын тула область дотор 40 пункт эмхидхэгдээ.

Область дотор газ хэрэглэдэггүй нэгэшье тосхон ба аул мүнөө байхагүй. Казахстанай хүдөө нютагуудай 1 миллионһоо үлүү гэртэ газ оруулагданхай.

ЭСТОНИ:

«ОСМУССАР АРАЛ»

Моонзундска архипелаг шадарай арал дээрэ оройдоол дүрбэн бүлэ ажаһуудаг юм. Тэрэ арал утаашаа 15 километр үргэниинь 5 километр болодог юм. Совет ороной энэ багахан газар тухай «Таллинфильм» студиин буулгаһан «Осмуссар арал» гэһэн баримтата кинолентэ соо хөөрэгдэнэ.

Баримтата энэ фильмые Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадагша, режиссёр-оператор С. Школьников буулгаба. Энээхэн аралай үнгэрһэн саг тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ тэндэхи арад зоной гаргаһан баатаршалга тухай фильм дотор тодорхойгоор хөөрэгдэнэ. Таллин ба Ленинградта добтолһон фашистнуудтай эндэхи гарнизонойхид эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн түүхэтэй. Тэрэ тэмсэлдэ хабаадагшадтай фильм буулгагшад уулзажа, хөөрэлдэһэн байна.

ГРУЗИ:

НАМАРАЙ ОГОРОДОЙ ХЭШЭГ

Грузиин набтар газарнуудта үшөө дулаан байһаар. Заримдаа 20 градус хүрэтэр дулаан болоно. Республикын газар таряалангай хүдэлмэрилэгшэд оройн капуста, морхооб, редис хуряажа эхилбэ.

Ороной промышленна томо түбүүдтэ, курортнуудта Грузиин эвощ эльгээгдэжэ үргэлжэлһээр.

...ДРНУУДЫЕ БЭЛДЭЛГЭДЭ ...НСО АНХАРАЛ

(...дын вольфрам-молибденэй комбинадта хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлдэлгын дүй дүршэлhөө)

...дай юрэнхы эрдэм ...жэл дээшэлүүлхэ. ...итын дунда hурал... ...лго түгэсхэхэ, бүхы ... hайн бэлэдхэлтэй ...тэд болон хүдэлмэ... ...хүмүүжүүлхэ та... ...СС-эй XXIV съезд ...орилгонуудые таби... ...таа. Энэ асуудал ...ольфрам-молибденэй ...та ямараар шиид... ...гэжэ тобшохоноор ...ээ.

...комбинат олон hал... ...предприяти юм. ...ай цех болон учас... ...200 гаран мэргэ... ...дэн мянгаад хүдэл... ...инженер болон ...ажаллана. Тиимэ... ...эришэд ба мэргэ... ...бэлдэхэ асуудалда ...ал хандуулагдадаг ...

...дые бэлдэхэ хэ... ...бүриин онол арга ...болонхойбди. Тех... ...мэргэжэл олгохо ..., комбинадайнгаа ...пунктда, мүн ...тусхай hуралса... ...элмэришэдэй кадр... ...лдэнэбди. 1971— ...удай туршада хам... ...660 хүдэлмэришэн ...а бэлдэгдээ. Тэдэ... ...хүниинь ГПТУ, ...hуралсалай пункт ...гараа. hүүлэй үе... ...эскэ мэргэжэл ол... ...ищида кадрнуудые ...мүн залуушуулые ...дээрэ мэргэжэлдэ ...асуудалнуудта онсо ...хандуулагдадаг бо... ...Кадрнуудые бэлдэ..., ...комбинадай мэр... ...hайн бэлэдхэлтэй ...шэд хабаадуулаг...

...хүдэлмэришэдые ...тээ хажуугаар ...й мэргэжэл дээшэ... ...үн тэдэнииe хоёр... ...бадахи мэргэжэл... ...хо асуудалнуудта ...на. Тиихэдэ комму... ...ай hургуулинуудта ...таад ажалшад hу... ...Табан жэлэй тур... ...00 гаран хүдэлмэ... ...усхай курс болон ...дүүргэжэ гараба. ...874 хүн хоёрдохи, ...мэргэжэлтэй бо... ...йна.

...ри дээрэ хүдэлмэ... ...шэнэ кадрнуудые ...тула мэргэжэлээ ...шудалhан мастер... ...ган хүмүүжүүлэг... ...тэй болоно. Үни... ...элмэришэд залуу ...мэргэжэлдээ hурга... ...hүүлэй үедэ ехэ ...гаар хандадаг ...Мүнөө манай ком... ...35 хүн hурган хү... ...шын нангин уял... ..., тэдэнэр 250 га... ...уу хүдэлмэришэ... ...тээ абанхай. hур... ...жүүлэгшэдэй ажал ...элэхэ болоо hаа, ...на.

Николай Васильевич Фадин 1941 онhоо Холтоhоной руднигта хүдэлнэ. Тиихэдэ hүүлэй 6 жэлэй туршада горно мастераар ажаллана. Энэ үе соо нүхэр Фадин руднигта хүдэлэгшэдэй бүхы мэргэжэл эрхимээр мэдэхэ болоо, хүдэлжэ байгаад үдэшын дунда hургуули, үдэшын горно техникум дүүргэжэ гараа. Ажалшадай багашаг коллективые хүтэлбэрилдэг дүршэл ехэтэй энэ нүхэр хүдэлмэришэдэйнгөө дунда хүмүүжүүлгын ехэ ажал ябуулна, шэнэ халаанине бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. hүүлэй 5 жэлэй туршада залуу 15 хүдэлмэришэнииe мэргэжэлдээ hургаа.

Нүхэр Фадинай халаанда ажалладаг бүхы хүдэлмэришэд 2—3 мэргэжэлтэй болонхой. Мүнөө үедэ үшөө залуу 4 хүниие Николай Васильевич шефтээ абаад, горно хүдэлмэриин мэргэжэлдэ hургажа байна. Үйлэдбэриин hайн үрэ дүнгүүдые түйладаг, залуушуулые hурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг энэ нүхэр 1971 ондо «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, 1974 ондо СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа hэн. 1974 оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, Н. В. Фадин Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэhэн байха юм.

hурган хүмүүжүүлэгшын ажалда харюусалга ехэтэйгээр хандажа, эрхим hайнаар хүдэлдэг хүнүүд комбинадай цехүүдтэ олон. Тэдэнэй тоодо шанаржуулгын фабрикын мастер, Ленинэй ордento А. П. Родина, Холтоhоной руднигай бригадир, Октябриин революциин ордento Д. Ц. Самбилов, заhабарилгын механическа заводой токарь А. Д. Дерябин, транспортна цехэй жолоошон И. И. Тугаринов, шанаржуулгын фабрикын хүдэлмэришэн Е. И. Грыдина, барилга-хабсаралгын управлениин бригадир Т. А. Валеев, Юнхэрэй руднигай үрэмдэлгын станогой машинист А. А. Шагдуров, hонгинтын шахтын экскаваторай машинист В. С. Ивашевич болон бусад оролсоно. Тэдэнэр үйлэдбэриеэ ашаг үрэ ехэтэй болгохо, залуу үетэниие hайнаар хүмүүжүүлхэ, нийтын хүдэлмэридэ хабаадаха хэрэгые өөhэдынгөө нангин уялга гэжэ тоолодог болонхой.

Комбинадай коллектив аймагай совхозуудта хүдэлхэ механизаторнуудые бэлдэхэ талаар баhал горитой ажал ябуулдаг байна. Жэшээлэн хэлэбэл, юhэдэхи табан жэлэй туршада техническэ мэргэжэл олгохо училищида хамта дээрээ 95 тракторист, 17 электро-гагнууршан, 22 штукатур, паровой котёлой 18 машинист, 8 токарь бэлдэгдэжэ, хүдөө ажахыда хүдэлнэ.

Ажалшадай юрэнхы эрдэм дээшэлүүлхэ асуудал тон ехэ удха шанартай. Энэ хэрэгые анхаралдаа абажа, залуушуулай үдэшын ба заочно hуралсалда туhалха тусхай комисси манай комбинадта эмхидхэгдэнхэй. Тиимэ комиссинууд мүн цех бүхэндэ бии. Ажалшадай юрэнхы эрдэм дээшэлүүлхэ тухай асуудал комбинадай, мүн цехүүдэй партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай анхаралда байдаг, суглаанууд дээрэ зүбшэгдэдэг гуримтай. Үдэшын hургуулинуудтай hайн холбоон байгуулагданхай. 1974 ондо Закаменск хотын үдэшын дунда hургуулиин байшан комбинадай хүсөөр hэльбэн заhабарилагдаа, hуралсалай элдэб түхеэрэлгэ, хэрэгсэл абахадань hургуулида туhалнабди.

Юhэдэхи табан жэлэй туршада манай комбинадай 247 хүдэлмэришэн үдэшын горно техникум, 165 хүн үдэшын дунда hургуули дүүргэжэ гараа. Мүнөө үдэшын техникумдэ 93 хүн, үдэшын дунда hургуулида 320 хүдэлмэришэн, дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта 18 хүн заочноор hуралсана. Залуу хүдэлмэришэн бүхэниие дунда эрдэмтэй болгохо асуудал комбинадай дирекциин, парткомой сат үргэлжын хиналтада абтанхай. «Залуу хүдэлмэришэн бүхэндэ—дунда эрдэм» гэhэн конкурс-харалга жэл бүри үнгэргэгдэнэ.

Хүдэлмэришэдэй, инженер болон технигүүдэй экономическа эрдэмые дээшэлүүлхэ асуудалые анхарангүй байжа болохогүй. 1974—1975 онуудай hуралсалай жэлдэ предприятиин 3510 хүдэлмэришэн, инженер ба техник экономическа hуралсалда хабаадажа, эрдэмээ дээшэлүүлhэн байгаа. Энэ жэлдэ коммунис ажалай 57 hургуули эмхидхэгдэжэ, 1106 хүдэлмэришэн, экономико шудалха 6 hургуулида 76 инженер, техник hуража байна. Ажалшадай экономическа эрдэм дээшэлүүлхэ талаар тусхай совет байгуулагдажа, тэрэниие комбинадай директор И. П. Чепурин толгойлдог юм.

СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерство hүүлэй 5 жэлэй туршада 53 инженерые, тусхай дунда эрдэмтэй 20 мэргэжэлтые манай комбинадта хүдэлхөөр эльгээгээ. Предприятиhaa стипенди абажа hураhан 12 хүн инженер болоод, комбинадтаа бусажа ерээ. Хүдэлмэришэдэй эрдэм дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үдэшын техникум ехэ үүргэ дүүргэнэ. 1971—1975 онуудта 34 хүн горно техник, 32 хүн электромеханик, 63 хүн автомеханик, 24 хүн техник-барилгашан, 42 хүн экономист-түсэблэгшэ боложо гараба. Комбинадта хүдэлдэг бүхы инженер, технигүүдэй 17 процентнь нютагай зоной дундаhaa урган гараhан байха юм. Урдань комбинадта ажаллажа байhан залуу 8 хүдэлмэришэн мүнөө предприятиhaa стипенди абаад, институдуудта hурана.

Научно-техническэ дэбжэлтын үедэ үйлэдбэри ударидагшадай техническэ эрдэм дээшэлүүлхэ асуудал тон ехэ удхатай болоно. Тиимэhээ предприятиин инженер, технигүүдые тусхай курсада hургаха хэрэгтэ анхарагдана. 1971—1975 онуудта СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдуудта 63 хүн, бусад министерствэнүүдэй институдуудта 68 хүн hуража гараба. Тиихэдэ түрүү дүй дүршэл шудалхаяа ондоо предприятинуудта, ВДНХ-да 94 хүдэлмэрилэгшэ ошожо ерэhэн байна.

Эдэ бүгэдын ашаар манай комбинат хүдэлмэришэдэй, инженер болон технигүүдэй hайн кадрнуудтай болоо, залуушуулые хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлхэ бааза бии болонхой. Дэбжүүлэгдэхээр бэлдэгдэжэ байhан кадрнууд тусхай бүридхэлдэ абтажа, саг зуураар (хүтэлбэрилэгшэдэй амаралтада, hуралсалда, командировкодо байхада) ажалшадай коллективые ударидагшаар томилогдодог заншалтай. Энэмнай тэрэ хүниие ехэ тушаалда дэбжүүлхэдээ алдуу гаргахагүйн тула тусхай шалгалта гараhан удхатай. hүүлэй үедэ хүтэлбэрилхы ажалда дэбжүүлэгдэhэн Н. Н. Петров, В. Г. Уколов, А. А. Марьясов, А. И. Головнев, В. В. Переляев, И. Д. Жилин, Ч. Б. Шагдуров, С. Д. Хабитуев, Н. А. Дабалаев болон бусад урагшатай hайнаар хүдэлжэ байна.

Кадрнуудые бэлдэхэ асуудал комбинадай дирекциин, партийна ба профсоюзай комитедүүдэй саг үргэлжын анхаралда абтанхай. «Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые техническэ дэбжэлтэ, нийтэ-политическэ хүдэлмэридэ хабаадуулха тухай», «Кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриие саашадань hайжаруулха тухай», «Кадрнуудай экономическа эрдэм дээшэлүүлхэ тухай», «Мастерай үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхэ тухай» болон бусад асуудалнууд предприятиин партийно-ажахын ба үйлэдбэриин суглаанууд, парткомой заседани дээрэ hүүлэй үедэ зүбшэгдэhэн байна.

hүүлэй жэлнүүдтэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ ба ажалай эдэбхи үүсхэл улам дээшэлжэ, үйлэдбэрeэ ашаг үрэ ехэтэй болгохо талаар нилээд hайн дүнгүүд түйлагдаа. Юhэдэхи табан жэлэй даабариие бүхы талаарнь дүүргэжэ, КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха зорилготойгоор коллективнай хүдэлжэ байна.

С. ПОПОВ,
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай кадрнуудай талаар директорэй орлогшо.
Захааминай аймаг.

БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОХЫН ТҮЛӨӨ

Буркоопсоюзай коллектив юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ яhала ехэ амжалтануудые түйлаа. Тиигэжэ табан жэлэйнгээ даабаринуудые сүм дүүргэхэнь. Жэшээлхэдэ, хүдөөгэй ажалшадта эдеэ холой, промышленна, культурна, ажахын хэрэглэмжын 198 миллион 420 мянган түхэригэй эд бараа худалдаа. Энэнь 1974 онтой сасуулха болоо hаа, 12,5 миллион түхэригөөр ехэ болоно.

Гадна эд бараанай эрьесын талаар түсэбөө 728 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэжэ шадаhыень hайшаан дэмжэмээр. Хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд бэлэдхэхэ түсэбөө түс эмхи зургаан мүн лэ үлүүлэн дүүргэбэ.

Энээн тушаа hая болоhон партийна хамтын суглаан дээрэ Буркоопсоюзай коммунистнууд хэлсээ. Тиихэдээ Улаан-Үдэ хотоёо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө тэмсэлдэ хэр зэргээр хабаадалсадаг байhан тухайгаа мүн лэ хөөрэлдэбэ.

Буркоопсоюзда хабаатай байрын гэрнүүдэй газаахиие мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар гоёохын тулада яhала олон хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэhэн байна. Карл Марксын бульвараар оршодог 23-дахи гэр соо олонхидоо Буркоопсоюзай хүдэлмэрилэгшэд ажаhуудаг. Тэдэнэр гэрэйнгээ газаахиие болбосон түхэлтэй болгохын тулада ехэ юумэ хэhэн байна. Домоуправлениин талаhaa гаргашагүйгөөр мойhоной, улаан бургааhанай hөөгүүд, хуhан болон клён эндэ таригданхай. Мүнөө хүнэй нюдэ баясуулма, зохид гоё саад ургашоод, сүлөөтэй сагтаа амархада ямар аятай гээшэб! Хамта мянгаад модон hуулгагдаад байна гээд эндэ hуудаг зон ехэ омогорхонгёор хөөрэдэг юм.

Зунай зулгы hайхан сагта эндэхи хүн зон эбтэйгээр гаража, саадайнгаа хойноhoo харууhална. Бог ногооень саг дары түүжэ, шорой шохойhoo сэбэрлэнэ, уhална. Дайнай болон ажалай ветеранууд, Буркоопсоюзай хүдэлмэрилэгшэд Ардан Савельевич Алексеев, Анна Андреевна Хмелёва, Лука Михайлович Машуков, Ольга Никифоровна Бессонова болон бусад энэ шухала хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Ажалшадые ажаhуудаг газартань хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөө үедэ тон шухала болоод байна. Тиимэhээ энэ гэрэй газаа түхеэрэгдэhэн агитплощадка дээрэ түрүүн табигдаhан түсэбэй ёhoop лекцинүүд уншагдана, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ, суглаанууд зарлагдажа, шухала удхатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Ольга Никифоровна Бессонова үхибүүдэй дунда ехэ хүдэлмэри ябуулдагаараа эндэ ажаhуугшадай дунда хүндэтэй болонхой. Тэрэ үхибүүдые суглуулжа, зунай үедэ ой абаашана, «Альбатросто» hуулгажа, Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр сэнгүүлнэ. Гадна элдэб hонирхолтой номуудые уншажа, наада эмхидхэжэ. Хүүгэдэй сүлөө сагыень ехэ зүбөөр, hайнаар эзэлжэ шададаг байха юм. Тиимэhээ үхибүүд тэрээндэ ехэ дуратай. Үни ерээгүй hаань, өөhэдөө ошожо, ерэхыень гуйдаг.

Гэхэтэй хамта зарим гэрнүүдтэ иимэ хүдэлмэри огто ябуулагдадаггүй тула газаань ехэ муухай байха, нийтын гурим эбдэхэ ушар үсөөн бэшэ дайралдана. Гадна Горкоопторгын мэдэлэй магазинууд соо ходо муухай байдаг байhыень шүүмжэлхэ хэрэгтэй. Эндэ саарhанай таhархай, элдэб муухай үлэгдэл хаяха урнанууд үгы.

Эдэ мэтын дутуу дунданууд дары усадхагдаха ёhотой гээд Буркоопсоюзай коммунистнууд тоолоно. Тиимэhээ энэ хэрэг бодото лээрэнь ябуулха зон элирүүлэгдэжэ, энэ талаар hаяын сагта бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаба.

Д. КОЛМАКОВ,
манай штатнабэшэ корр.

З. Веснинагай буулгаhан энэ фото-зураг дээрэ «Байкал» үчхозой үхэршэн, коммунис ажалай ударник Евдокия Алексеевна Хвостовае харанат. Евдокия Хвостова hүүлэй жэлнүүдтэ hайн үүлтэрэй буруун бухануудые харууhалхадаа түс бүриинь шэгнүүрые горитойгоор нэмээжэ, хараалhан зорилгоёо сүм бэелүүлээ hэн. Эдэ үдэрнүүдтэ түрүү үхэршэн hүрэг буруунуудаа баhал hайнаар харууhалжа, түс бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхын 900 граммаар нэмээнэ. Гүрэльбын сельсоведэй депутат Евдокия Алексеевна бусадта үльгэр жэшээ харуулан ажалладаг, СССР-эй ВДНХ-да хабаадагшаар нэгэнтэ бэшэ эльгээгдэhэн байна.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

НАhАНАЙНЬ ХЭРЭГ

Михаил Сороковиков 16 наhатайhaa ажалай амта танилhан байгаа. Оньhон техникэдэ дуратай энэ хүбүүн Түнхэнэй МТС-эй дэргэдэхи трактористнуудай курсада ошожо hураа бэлэй. Дүрбэн hарын туршада оньhон техникэ шудалжа, трактористын үнэмшэлгэ абахадаа, Михаил ехэтэ баярлаа hэн. Тиигээд түрэл нютагаа бусажа, шэб шэнэхэн ХТЗ түхэлэй трактор даажа абаа. Тэрэ гэhээр аяар 40 жэл үнгэрөө. Михаил Петрович мүнөөшье энэл ажалдаа хүдэлhээр зандаа.

1938 оной зун Михаил Сороковиков сэрэгэй уялгата албанда татагдажа, Приморьин хизаарта гурба хахад жэл алба хэhэн. 1942 ондо баруун фронто эльгээгдэжэ, морин сэрэгэй тусхай 61-дэхи дивизидэ ябаhан хамтартай. Дайнай үедэ эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаhанайнгаа түлөө олон медальнуудаар шагнагдаhан юм. Сержант Сороковиков Ровно, Будапешт, Вена, Прага хотонуудые сүлөөлэлсөө. Тиигэжэ аха дүү чехословак арадай газар дээрэ Илалтын үдэрые угтаа бэлэй. Аяар долоон жэлhээ үлүүтэй саг соо түрэл нютагhaa холо ябаhан Михаил Сороковиков 1945 оной декабрь hарада гэртээ бусажа ерээ. Тиигээд үнөөхил «булад агтаяа» жолоодожо, дайнай үедэ гээгдэлдэ ороhон ажахыгаа хүгжөөхын тула хамсыгаа шуужа ороо бэлэй.

1949 ондо Михаил Петрович агуу Ленинэй партиин зэргэдэ жагсажа, бүхы наhан соогоо хэжэ ябаhан хэрэгтээ үнэн сэхэ байhанаа гэршэлээ hэн.

40 жэлэй туршада Михаил Сороковиков механизатораар хүдэлнэ. 40 жэл... Энэ хугасаа соо хэды гектар газар хахалагдааб? Хэды тонно ороohон сохигдооб? 20-ёод жэл соо тракторно-таряан ажалай бригадые таhалгаряагүй ударидахадаа, хэды олон залуу хүбүүдые комбайнер, трактористнууд болгон хүмүүжүүлээб, hургааб? Тэд арад зоной аша туhада хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлдэг хүнүүд хэhэн ажалаа тооложо, сонсолжо байдаг заншалгүй ха юм.

М. П. Сороковиков ажал хүдэлмэридөө эдэбхитэй, урагшаа hанаатай коммунист юм. Тиимэл хаданъ тэрэниие нютагайнь зон хүндэлдэг. «Коммунист хүн эгээл хүндэ хүшэр газарта ябаха ёhотой» гэжэ Михаил Петрович бодомжолдог, тэрэнээ хүсэлдүүлжэ ябадаг. Нютагайнь коммунистнууд тэрэниие аймагай партийна конференцидэ делегадаар hунгаа бшуу. Тэрэ партийна конференцинүүдтэ дүрбэдэхеэ делегадаар hунгагдаhан байна.

«Восточные Саяны» колхоздо М. П. Сороковиковой хоёр хүбүүд угаа залгажа, механизатораар хүдэлнэ. Таня басаганиинь жолоошоной курсада hуража байна.

—8-дахи, 6-дахи классуудта hурадаг хүбүүн басаган хоёрни баhал механизаторнууд болохобди гэдэг, — гэжэ Михаил Петрович хүхюутэйгээр хөөрэнэ.

М. П. Сороковиковой хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригадада «СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ коллектив» гэhэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдонхой. Бригадир Сороковиков «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» гэhэн медаляар шагнагдаа. Байгша ондо түс бригадын гэшүүд гектар бүриhөө дунда зэргээр 21,4 центнер ороohо суглуулжа, аймагай механизаторнуудай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ онсо шалгарhан байна.

Мүнөө бригадын гэшүүд ерэхэ жэлэй тарилгада оньhон техникээ бэлдэнэ. Тэдэнэр 1976 ондо — арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гектар бүриhөө 22 центнер ороohо абаха зорилготой.

Б. БИРБАЕВ.
Түнхэнэй аймаг.

БҮХЫ ҮХИБҮҮДТЭ—ДУНДА ЭРДЭМ

Галуута-Нуурай поселково Соведэй сесси дээрэ бүгэдэ нийтын юрэнхы эрдэмэй дунда hуралсал тухай асуудал хаража үзэгдэбэ. Зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаар зохихо хэмжээнүүд абтажа, hургуулиин наhанай үхибүүдые бултыень hуралсалда хабаадуулха арга олгоо. 92-дохи hургуули материальна талааараа ядалсаhан hурагшадтаа жэл бүри ехэхэн туhаламжа үзүүлдэг. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ hурагшадта 1.100 түхэригэй туhаламжа үзүүлэгдэhэн байна.

Р. БАЛДАНОВ.
Сэлэнгэ.

«ПОЛИТИЧЕСКЭ ХУБИСХАЛАЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ»

Г. С. Батеньковой данса бэшэгүүд үргэн нийтэдэ мэдээжэ болоhoop үниинэй аад, мүнөө болотор хэблэгдээгүй байшоо юм. Имагтал hая хэблэлдэ бэлэдхэгдэhэн «Декабристнуудай хүдэлөөн» гэhэн суглуулбариин XIV боти соо оруулагдахань шуу. Энэ суглуулбариин харюусалгата редактор академик М. В. Нечкина Г. С. Батеньковой ажабайдалай намтарай мэдээжэ бэшэ байhан хуудаhанууд тухай ингэжэ хөөрэнэ.

1812 оной дайнда ба ородой армиин хилын саагуурхи походуудта эдэбхитэй хабаадажа арба дахин жадаар хадхуулжа, хүндөөр шархатаhан энэ хүн декабристнуудай эмхидхэhэн Хойто зүгэй общестьын мэдээжэ гэшүүн байhан юм. Николай I хаан Г. С. Батеньковые Алексеевскэ хэрэмэй уйтахан шорон соо аяар хорин жэлээр хаажархиhан түүхэтэй. Үнгэржэ ерэхэдээ, тэрэнэй нэрэшье нюуса далда байгаа Декабрист Г. С. Батеньковто хиинhээ олдоhон Бекетов гэжэ нэрэ үгэнхэй нюужа байгаа бшуу.

Үшөө ехэ тодхорын гэхэдэ, нүхэдэйнгөө дунда гүрэн түрэ хүтэлбэрилхэ оюун ухаатай хүн гэжэ тоологдодог Г. С. Батеньковые хаанай «хайраар» хумхаатай гэжэ соносхоо бшуу. Тиихэ үндэhэниинь юун болоhон байгаа хаб? Г. С. Батеньков түрмэдэ бэшэhэн зохёолнууд, тэмдэглэлнүүд соогоо «худхаляа» хэлэ хэрэглэдэг байгаа ха. Иимэ «худхаляа» хэлэн дээрэ тэрэ үеын масонууд нюуса бэшэгээ абалсадаг hэн. Иимэ түхэлэй нюуса бэшэг тэрэ үедэ hая дэлгэрhэн, олонхи ушарта оготошье, ойлгогдодоггүй дээрэhээ, бусад далда бэшэгүүдhээ үлүү hайнда тоотой байhаниинь мүнөө элитэ.

Хаанай лейб-медик Н. Ф. Арендт гэгшын баталамжын ёhoop, Г. С. Батеньковой «hудаhанайнь сохисо хэмhээ дээгүүршье hаа, өөрөө ухаагаа муудаhан хүн бэшэ» байгаа. Энэ документ баhал тэрэ дурсагдагша суглуулбариин XIV боти соо тунхаглагдаха юм. Тэрэшэлэн Г. С. Батеньковые мүшхэhэн хаанта засагай түшэмэлнүүд энэ хүнэй ухаанай муудаhан ушарые нэгэтэшье онсолон заагаагүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Иимэ үбшэнтэй гэжэ соносхоhон ушарын баhал өөрын удхатай байгаа ааб даа. Нэн түрүүн Николай I хаанда хэрэгтэйнь дамжаггүй. Имагтал 20 жэл 1 hара 17 хоноод байхада, сагдаануудай шэнэ зонхилогшо А. Ф. Орлов (өөрөө декабристын дүүнь байhан) гэгшэ «Батеньковhoo болохо гэмтэн үни хада сүлөөлэгдэнхэй, баалалтын хүдэлмэридэ эльгээгдэнхэй, үгышье hаа, сүлэгдэнхэй». Тиимэhээнь тэрэнэй хуби заяа хүнгэдхэхэ тухай гүйлтатайгаар хаанда хандаhан байгаа бшуу. Харюу дээрээ император ингэжэ бэшээ hэн: «Тиигэхэдэ болохо. Зүгөөр энэ хүнтнай ухаагаа муудаа гэжэ гэршэлэгдэhэн дээрэhээ хэрэмдэ хаалтатай байгаа юм. Шалгажа үзэгты». Шалгалташье хэгдэжэ үнгэрөө hааб даа. Г. С. Батеньковые ухаа муутай гэжэ тоолохо хүн олдоогүй. Тиин холын Сибирь тэрэ сүлэлгэдэ эльгээгдээ бэлэй.

Мүрдэлгын үедэ үнэхөөрөөшье Г. С. Батеньков гайхалтай худхаляатай харюу үгэдэг hэн. Хэншье ингэжэ мүрдэгшэдтэй «наадаагүй юм» гэжэ тэрэ үсынхидынь тэмдэглэдэг hэн. Заримдаа үнгэрмэ зүбөөр хөөрэжэ байтараа, тээ нэгэ хэды болоод бултыень буруушаадаг бэлэй. Имагтал иимэ худхаляатай харюунуудынь тэрэниие хумхаатай хүн гэжэ тоолохо үндэhэниинь болоо бэшэл ааб даа. Гол шалтагааниинь гэхэдэ, декабристын түрүү үзэл баримталдаг, хаанай засагта эсэргүү тэмсэдэг байhан ушарынь мүн шуу.

«Би нюуса общестьын гансашье гэшүүниинь байhан хүн бэшэб, гэшүүн байха саанаа эгээн эдэбхитэйнь hэм,— гэжэ декабрист бэшэнэ, — Тэрэнэй хэмжээ ябуулганууд, хараа түсэбынь, хааниие хорлохо гэhэн зорилгонь намда сэхэ хабаатай байгаа гэхэ гү, али эдэ бүгэдэдэнь би хэм гадна эдэбхитэйгээр хабаадааб... Манай зорилго тиимэшье хилбар багахан байгаагүй юм. Юуб гэхэдэ, hүүлэй hүүлдэ манай тэмсэл арад зоной эрхын түлөө ба эзэрхэг засаг хоёрой хоорондын тэмсэл боложо hүжэрхэ байгаа бшуу. Амжалта түйлажа шадаагүйшье hаа, энээн тухайгаа түүхэдэ дурасхаал үлөөхэ зорилгошье бии hэн. Декабриин 14-дэ болоhон буhалгаан юрэл hүйдхэл бэшэ байгаа. Би ингэжэ хэдэн дахин тоолоhондоо эшхэбтэр байдалда орооб гэжэ бэеэ мэдэрнэб. Тэрэ хадаа Россида болоhон политическэ хубисхалай түрүүшын дүй дүршэл байгаа гэжэ баталнаб».

А. БЕЛЦИКОВ,
ТАСС-ай корр.

МЕДИЦИНСКЭ ТУhАЛАМЖА hАЙЖАРУУЛХА

...ажахын болон бэ... ...медицинын хүдэл... ...эдэй профсоюзай ... нэгэдхэрдэмэл ...ложо дүүрэбэ. Тэн... ...ахын хүдэлмэри... ...медицинын талаар ...хэрэг эрэгэ байhан ...ай зүбшэн эл...

...АССР-эй элүү... ...министр ... хүдөө ажа... ...бэлэдхэлэй хүдэл... ...эдэй профсоюзай ...түрүүлэгшэ С. Б. ...аев гэгшэд элид... ...хэбэ.

...үедэ хүдөөгэй ...медицинын та... ...аха хэрэг hайжараа ...соо тэмдэглэгдэнэ. ...хүдөөгэй эмнэл... ...нуудай материаль...но-техническэ үндэhэ hуури эрид hайжараа. Гадна больницануудай оронуудай тоо олошоруулагдаhан байха юм.

Бэшүүрэй аймагай (главна врачынь С. И. Суворова), Хяагтын-Адагай участково (главна врачынь Л. Н. Молчанова), Дээдэ-Тайлсын участково (главна врачынь О. А. Котова) больницануудай коллективүүд даажа байhан ажалаа тон hайнаар хэжэ, ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой гэжэ тэмдэглэгдээ.

Гэхэтэй хамта энэ хэрэгтэ дутуу дунданууд үгы гэхын аргагүй гээд пленумэй абаhан тогтоол соо сэхэ заагдана. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үбшэлхэ ушар үшөөл олон байhан зандаа. Ажалай газарта гэмтэхэ ушар гүйсэд усадхагдаагүй байhaap.

Эдэ мэтын дутуу дунданууды дары усадхаха хэрэгтэй гээд нүхэд Мадыева, Бальжинимаев гэгшэдэй элидхэлнүүд соо онсо тэмдэглэгдэhэн байна.

Тус элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ Бэшүүрэй аймагай больницын главна врач С. И. Суворова, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай бригадые даагша, Социалис Ажалай Герой С. П. Бутаков, Шэнэ-Бэрээнэй заhабарилгын-механическа заводой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ М. К. Кузьмин, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой таhагые даагша Г. Д. Дондоков, Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Г. Н. Раднаев, республиканска больницын главна врачай орлогшо А. В. Филиппов болон бусад хабаадалсаба.

Пленум хэлсэгдэhэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба.

Г. ЦЫБИКОВ,
хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой секретарь.

...РХОЛТОЙ ...Э Ш Э

...АН. (Телефоноор аб...) ...магай түб тосхоной ...ондо Уласхоорондын ...эй жэлдэ зорюулаг... ...ёhололой үдэшэ үн...

...най дунда hургуу... ...ийна эхин организа... ...тарь Т. Л. Козулина ...дын эхэнэрнүүдэй ...рюулагдаhан элид... ...Элидхэлэй удаа ажа... ...шүүлдэ — Эсэгэ оро... ...лгын Агуухэ дай... ...үдтэ тылдэ ажалла... ...эхэнэртэ «1941— ...удай Эсэгэ ороноо ...н Агуухэ дайнда ...лаhaap 30 жэлэй ой, ...ронтдо хабаадагшад... ...медаль. 15 эхэнэртэ ...айкомой, ажалшадай ...ай аймагай Соведэй ...й Хүндэлэлэй грамо... ...дэ бэлэг сэлэгүүд ба... ...ан байна.

...й эхэнэрнүүдэй Сове... ...дхэhэн үдэшэ дээрэ ...эмэгтэйшүүл — хүг... ...үгүй концертдэ ха... ...суглараггшадаа бая...

Ю. КУХТИН.

МОЛДАВИИН ССР. Кишинёвой ажалшад промышленна продукци үйлэдбэрилгээр табан жэлэйнгээ даабари болзорhoонь урид дүүргээ. Эндэхи «Сигнал» заводой коллектив табан жэлэйнгээ даабариие үшөө август соо дүүргэhэн тухайгаа элидхээ hэн. Үйлэдбэриие түргэдхэхэ, продукциин шанар hайжаруулха, хэрэглэгдээгүй нөөсэ аргануудые элирүүлжэ, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, залуушуулые hургаха талаар заводой партийна организаци ехэ ажал ябуулдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: социалис мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэлнүүдые заводой радиогоор дамжуулдаг. Радиогазетын редколлегиин гэшүүд В. Гарнага Н. Лазарев хоёр дамжуулга хэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

МАГАДАНАЙ ОБЛАСТЬ. Теньк инска горно-шанаржуулгын комбинадай Курчатовска приискын 188-дахи драгын коллектив табан жэлэйнгээ даабари дүүргээ.

КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөндэ түс коллектив оролсожо, табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй даабариие 140 процентээр үлүүлэн дүүргэхэбди гэhэн уялга абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 188-дахи драга.

ТАСС-ай фотохронико.

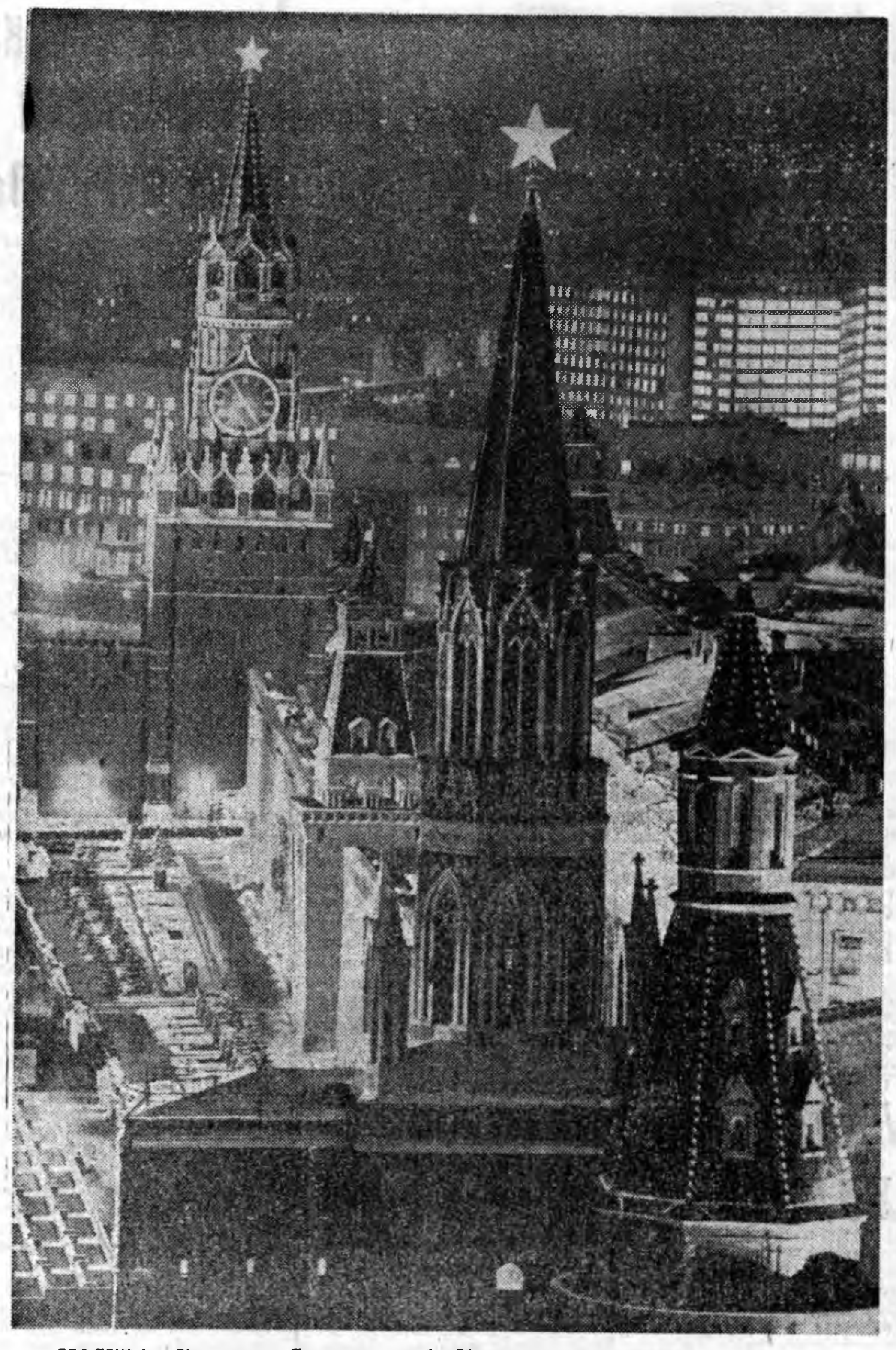

МОСКВА. Кремлиин Спасска ба Никольско башнинууд.

ТАСС-ай фотохронико.

УРМАШУУЛМА ЕХЭ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэһэн проектые дэлхэйн олониитэ, хэблэл шэнжэлжэ үргэлжэлһөөр. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ зуураа, Ленинэй партиин хүтэлбэри доро совет арад коммунизм байгуулгын замаар шэнэ ехэ алхам хээ гээд социалис оронуудай шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Түсэбтэ арбадахи табан жэлэй проект бата үндэһэ һууритай гээд эдэнэр тэмдэглэнэ.

СОФИ. Удаадахи түсэбтэ табан жэл соо совет экономикын хүгжэлтые эндэ элеэр харанабди гэжэ Болгариин мэдээжэ экономист, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй гэшүүн академик Евгений Матеев ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. СССР-эй экономическа хүсэн нилээд ургаа, совет хүнүүд һайнаар ажаһуудаг болоо, коммунис общество байгуулгын замда үшөө нэгэ шухала алхам хэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай проект Болгарида шухала удха шанартай байна гэжэ эрдэмтэ тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай амжалтанууд туйлалтанууднаймнай, урагшаа дабшалтымнай эшэ үндэһэн болоно.

ВАРШАВА. КПСС-эй ЦК-гай проектые Советскэ Союзай коммунистнууд, бүхы хүн зон үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ байна гээд Польшын «Дзенник людовы» газетэ бэшэнэ. Энэ документые үргэн ниитэ ажалшад бүгэдөөрөө дэмжэжэ байнхай.

ПРАГА. КПСС-эй ЦК-гай проект дотор коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгын, социалис харилсаае саашадань һайжаруулгын, шэнэ хүниие хүмүүжүүлгын, ажабайдалай социалис түхэл шэнжэ хүгжөөлгын шэнэ шата болоно гэжэ Чехословакиин «Рольницке Новины» газетэ тэмдэглэнэ.

БОНН. Энэ документые ФРГ-гэй ажалшад, мүн олон тоото газетэнүүд ехэ анхаралтайгаар угтаһан байна гэжэ Германиин Компартиин Президиумэй ба правлениин секретариадай гэшүүн Л. Мюллер мэдүүлээ. Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлдэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 43, национальна олзо доход 28 процентээр ургаа. Эдэ бүгэдэ Советскэ Союзай социалис түсэблэлгын экономикын тогтууритай һайнаар хүгжэжэ байһые харуулна.

ДЕЛИ. Хүгжэлтын замда, арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүрин хүсэдөөр хангаха замда манай ехэ хани — Советскэ Союзай туйлаһан амжалтануудые урма баяртайгаар угтадагбди гэжэ Индиин нефтехимическэ промышленностиин министр К. Д. Малавия мэдүүлээ. «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэһэн документ хадаа ороной экономикые саашадань хүгжөөхэ үргэн ехэ программа болоно.

(ТАСС).

АМЖАЛТАТАЙ ЖЭЛ

СПОРТ

«Урожай» бүлгэмэй Россин Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө һаяшаг Москва шадархи Кашира хотодо болоһон түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаһанаа Буряадай хүдөө ажахын институдай боксернуудай суглуулагдамал команда бусажа ерэбэ.

России Федерациин областьнуудай, хизаарнуудай, автономито республикануудай 16 команда арһан бээлэйн шадабаритадай энэ ехэ нааданда хабаадаа. Ульяновска областиин боксернууд илажа, «Урожай» бүлгэмэй Россин Соведэй чемпионууд болобо. Саратовска областиин, Яхадай АССР-эй, Московско областиин спортсменүүд удаадахи һууридa гараа. Манай команда табадахи һуури эзэлһэн байха юм.

Юрэдөө, энэ жэлдэ Буряадай хүдөө ажахын институдай боксернууд яһала амжалтатай байгаа. Жэшээнь, республикынгаа зунай VI спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ тус институдай хэдэн спортсмен хабаадахадаа, хоёрдохи-гурбадахи һууринуудта гараһан юм. «Алтан хоолос» гэжэ бүхэроссин мүрысөөн энэ намар Томск хотодо үнгэргэгдөө һэн. Эндэ БСХИ-гэй боксернуудай команда 34 очко абажа, Челябинскын түлөөлэгшэдһөө оройдоол нэгэ очкогоор гээгдэн, 11 команда сооһоо хоёрдохи һуури эзэлһэн юм. Я. Арчимаев, Б. Барадиев, С. Будаев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүртэ илаа һэн.

Харин мүнөө агрономическа факультедэй 3-дахи курсын студент Олег Ширдармаев бүхы уулзалгадаа илаад, «Урожай» бүлгэмэй Россин Соведэй чемпион болобо. Энэ талаар тренернүүд А. Амаголонов, В. Павлов ехэ габьяатай.

Ветеринарна факультедэй 3-дахи курсын студент Семен Будаев 71 килограммай шэгнүүртэ ринг дээрэ гаража туладахадаа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Энэ факультедэй 3-дахи курсын студент Яков Арчимаев, механизациин факультедэй 2-дохи курсын студент Баяр Барадиев гурбадахи һууринуудта гараба.

Мүнөө институдаймнай боксернууд Россин хүдөө ажахын институдуудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө Махачкала хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй нааданда бэлдэжэ байнхай.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

* * *

КОНЬКИ. Советскэ Союзай Герой Сергей Орешковэй шанда хүртэхын түлөө Ленинэй ордендо локомотив-вагон заһабарилгын заводой спортын клубай нээмэл мүрысөөн БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой елүүр дээрэ үнгэргэгдэһэн байна.

Улаан-Үдэ хотын 60 гаран эдир конькишад мүрысөөндэ хабаадаа. 40-дэхи дунда һургуулиин һурагшад Римма Касьянкова, Валера Бугай гэгшэд энэ тусхай шанда хүртэһэн байха юм.

ШАЙБАТАЙ ХОККЕЙ. Граждан дайнай герой Елизовэй дурасхаалда зорюулагдаһан шэнэ жэлэй заншалта мүрысөөн январиин 2-һоо 10 хүрэтэр Камчатска областиин Елизовэ хотодо үнгэргэгдэхэнь.

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй 8 командын хоккеистнүүд энээндэ хабаадахаар хүлеэгдэнэ. Тренер Ю. К. Поздровкиной һурган бэлдэдэг ЛВРЗ-гэй спортын клубай команда республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалхаяа тиишэ ошобо.

* * *

Шайбатай хоккейгээр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Һүүлшын нааданда транспортын «Локомотив» ЛВРЗ-гэй командые 9:7 тоотойгоор шүүжэ, мүрысөөндэ түрүүлбэ.

ТЕННИС. Спортын энэ зүйлөөр Сибириин табан хотын эдиршүүлэй мүрысөөн һаяхан Усолье-Сибирское хотодо болобо. Новосибирскын, Эрхүүгэй, Улаан-Үдын, Шэтын, Усолье-Сибирскын эдир теннисистнүүд тэрээндэ хабаадаһан байха юм.

Манай теннисистнүүд эдэбхитэй һайнаар, солбон хүнгэнөөр, хёрхо мэргэнээр наадажа, илаһан байна. Хубиин түрүү һуури эзэлэлгэдэ басагадай дундаһаа Улаан-Үдын 40-дэхи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Наташа Серышева түрүү һууридa гараа. 4-дэхи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Лена Намсараева гурбадахи һуури эзэлбэ. 2-дохи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Александр Мугдуев нэгэдэхи һууринуудые эзэлбэ.

Манай корр.

ХИЛЫН саанаһаа — Телефон, телеграф, радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Үнгэржэ байгаа 1975 оной политическэ ба экономическа дүнгүүдые социалис гүрэнүүдэй хэблэл үргэнөөр шэнжэлхэдээ, ажабайдалай бүхы асуудалнуудаар социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай туйлаһан асари ехэ амжалтанууд тухай, капитализмын дарлалта мүлжэлгэһөө мултарһан оронуудтахи ажалшадай эдэбхи үүсхэл тухай онсолон тэмдэглэнэ. Жэлэйнгээ ба табан жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн тухай, ажалшадай социалис мүрысөөе саашадань хүгжөөхэ тухай ЧССР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй ба бусад социалис гүрэнүүдэй газетэнүүд мэдээсэнэ.

Бэеэ дааһан байдалтай, адли тэгшэ эрхэтэй гүрэнүүдэй һайн дуранай нэгэдэл болодог социалис хани нэгэдэлтэ оронууд уласхоорондын байдалай хүсэн түгэс нүхэсэл болоһон социалис интернационализмын хуули ёһоор, гуримаар ажаһууна гээд Монголой «Үнэн» газетэ «Социализмын агууехэ туйлалтанууд» гэһэн түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. Аха дүү социалис оронуудай арадууд социализм ба коммунизм байгуулгада элитэ ехэ амжалтануудые туйлаа гээд статья дотор хэлэгдэнэ.

Шэнэ жэлэй урда тээхи уласхоорондын байдалые Болгариин «Работническо дело» газетэ шэнжэлхэдээ, Советскэ Союз ба бусад социалис оронууд КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалта түүхэтэ программые бодото дээрэнь бэелүүлэн, уласхоорондын шахардуу байдал һулаеруулхын тула ехэ юумэ хээ гэжэ бэшэнэ. Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэһэн проект эб найрамдалта хараа бодолоо залан сэхээр бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй байһанай шэнэ гэршэ болоно гээд газетэ саашадаа тэмдэглэнэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй СССР-эй правительственна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Турцида ерээд байһан тухайнь гадаадын хэблэл үргэнөөр бэшэнэ. Совет-турциин экономическа харилсаанай үндэһөөр Искендерунска металлургическа заводые нээлгэдэ делегациин хабааданһан тухай, эндэ болоһон митинг дээрэ нүхэр А. Н. Косыгинай, Турциин Республикын Премьер-Министр С. Демирелиин үгэнүүдые хэлэһэн тухай газетэнүүд мэдээсэнэ.

Анголын Арадай Республикада эсэргүүгээр империалис хүсэнүүдэй үүдхэһэн харата муухай ябуулгануудые Чехословакиин «Руде право» газетэ элиршэлнэ.

Киприот арадай аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын аша туһада Кипрэй асуудалые политическэ аргаар дары түргөөр гуримшуулха шухала гээд ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).)

ХАНОЙ

ШУХАЛА ШИИДХЭБЭРИНҮҮД

ТАСС

ДРВ-гэй Национальна суглаанай сесси хүдэлмэрээ эндэ дүүргэбэ. Бүхы вьетнам арадай хүсэлэнгүүдые бэелүүлэн, Вьетнамые нэгэдүүлхэ асуудалнуудаар Политическэ зүбшэлэлгын конференциин коммюнике республикын хуули гаргадаг дээдын зургаан нэгэн һаналтайгаар эсэслэн баталаа. 1976 оной экономическа хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые, гүрэнэй бюджедые делегадууд зүбшэн хэлсэбэ. Промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриие һэргээжэ, саашадань хүгжөөхэ, ороной урда хубиин экономикые хойто талын хэмжээндэ хүргэхэ, үйлэдбэриин социалис харилсаа тогтоохо гэһэн гол зорилгонууд түсэбөөр хараалагдана. Шэнэ түүхэтэ шатада ороһон Вьетнамай хараа түсэбүүд баталагдан абтаһан документнүүд дотор табигданхай.

ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ Чыонг Тинь сесси хаалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, түүхэтэ удха шанартай документнүүд эндэ абтаба гэжэ тэмдэглээ. Национальна суглаанай шиидхэбэринүүд амгалан тайбан, нэгэдэмэл, бэеэ дааһан байдалтай, һалбаран хүгжэһэн, социалис Вьетнамые байгуулха хэрэгтэ нүлөөлхэ гээд этигэн найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлбэ.

ДРВ-гэй президент Тон Дык Тханг, ПТВ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй премьер-министр Фам Ван Донг сессидэ хабаадаһан байна.

ЛУАНДА

Үнэн хэрэгэй түлөө тэмсэл

ТАСС

Анголын бэеэ дааһан байдалтай бололго — энэ хадаа Анголын бүхы арад зоной айхабтар ехэ илалта мүн. Энэ хадаа түүхэтэ удха шанартай хэрэг болоно гэжэ Анголын Арадай Республикын президент Агостиньо Нето ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Анголын Арадай Республикые байгуулга Анголын арадта шухала алхам болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Империализмда эсэргүү, манай түбиие бүрин сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ Африкын түрүү үзэлтэй хүсэнүүдтэ туһалха байнабди.

США түрүүтэй уласхоорондын империализм манай эгээл хархис дайсан болоно гэжэ президент үргэлжэлүүлээ. Тэрэнэй тухиралга доро ЮАР, Заир ба бусад хүлһэншэд һая тогтоогдоһон шэнэ гүрэндэ эсэргүүсэн бодонхой.

Бидэнэртэ тохёолдоһон хүшэр бэрхэшээлтэй сагта үнэн зүрхэнэй, һайн һайхан туһаламжа үзүүлжэ байдаг Советскэ Союзда, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы оронуудта манай республикын правительство, арад зүрхэ сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Чилиин Компартиин мэдүүлгэ

ТАСС

Бидэ, Чилиин коммунистнууд, фашис диктатурада эсэргүүсэн, үсэд нэтэрүүгээр, шэн зоригтойгоор тэмсэжэ байнабди. Фашис-сэрэгэй хунтые гансаардуулжа, фашизмда эсэргүү, демократическа правительстваар тэрэниие һэлгэхэ гээшэ манай тэмсэлэй уг зорилго болоно гээд Чилиин Компартиин Сантьягада нюусаар тараһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Энээниие туйлахын тула коммунистнууд өөһэд тэнь бии байһан бүхы аргахэрэглэхэ зэргэтэй.

Чилиин мүнөөнэй байдалда Компарти гол анхаралаа хандуулна. Оронаймнай экономико доройтон муудаа, үргэн ниитэ арад зон хашалта харшалалта доро байһаар гээд энээн дотор тэмдэглэнэ. Хашалта харшалалтанууд, хорото муухай ябуулганууд Чилиин арадай революционно хүсэл зоригые мохоохогүй.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ехэ туйлалтануудай жэл» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXV съездэдэ—эрхим угтамжа»—суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. Областной партконференциин делегат.—Зураглал.

Гурбадахи хуудаһанда. Түрүү дүй дүршэлэй тематическа хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «31 жэл болоһон хойно...» — О. Цыбиковэй мэдээсэл.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00—Шэнэ һонин. 10.10 — «Үбэлэй һайндэр» (үнгэтэ). 10.25 — «Нүхэр эхэнэр!» — баримтата фильм (үнгэтэ). 11.00—«Шэдитэ саһаханууд» — концерт (үнгэтэ). 11.20 — «Ёһотойл хүбүүд даа» (үнгэтэ). 12.50 — «Маша Витя хоёрой шэнэ жэлэй ушаралта ябадалнууд» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 14.00—Забһарлалга. 14.10 — «Үбэлэй һайндэр». 14.25—«КПСС-эй XXV съездые угтуулан». «Түгэсхэхы 1975 он» — баримтата фильм (үнгэтэ). 15.25 — «Иван Васильевич мэргэжэлээ һэлгэбэ» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 16.55—«Божественная комедия» — Куклануудай түбэй театрай фильм-зүжэг (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.10 — «Сэнхир галханууд» (үнгэтэ). 22.10 — «Бухэнтэйхэн морин тухай үльгэр» — фильм-балет» (үнгэтэ). 23.30 — Забһарлалга. 23.40 — «Шэдитэ саһаханууд» — концерт.

Улаан-Үдэ. 23.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!».

«Орбита». 24.00 — «Время». 00.30 — Забһарлалга. 00.40 — «Божественная комедия» — фильм-зүжэг. 02.25 — «Циркын галнууд» (үнгэтэ). 03.00 — Забһарлалга. 03.10 — «Иван Васильевич мэргэжэлээ һэлгэбэ» — кинофильм. 04.40—«Минии түрэл орон» — баримтата фильм (үнгэтэ). 04.50 — **«Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд! Совет арадта амаршалга.**

ЭРХИМ АРБАН СПОРТСМЕН ТОДОРБО

СССР-эй спортын журналистнуудай федераци Шэнэ жэлэй урда тээхи заншалта асуулта хэһэн байна. Спортын жэлэй 10 лауреадай дунда эдэнэр ороо гэбэл (нэрэнүүдынь алфавидаар үгтэбэ):

Аверина Татьяна («Буревестник», Горький) — конькигаар урилдалга;

Белов Сергей (Зэбсэгтэ Хүсэнүүд. Москва)—баскетбол;

Блохин Олег («Динамо», Киев) — футбол;

Калинина Ирина («Труд», Пензэ) — уһа руу һүрэлгэ;

Карпов Анатолий (Зэбсэгтэ Хүсэнүүд. Ленинград) — шатар;

Куликов Евгений («Буревестник», Ленинград) — конькигаар урилдалга;

Леднев Павел (Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, Львов) — мүнөөнэй табан зүйлөөр мүрысөөн;

Рустамова Зебинисо («Динамо», Душанбе) — һур харбалга;

Турищева Людмила («Динамо», Ростов-на-Дону) — гимнастика;

Якушев Александр («Спартак», Москва) — хоккей.

300 гаран журналист дүшөөд спротсменэй нэрыень дурдаһан байна.

(ТАСС).

1975 оной дэлхэйн эрхим бэрхэ спортсмен басагад

ТАСС-ай спортивна редакциин үнгэргэһэн уласхоорондын анкетын дүнгүүдээр 1972 оной Олимпиадын чемпионка Фаина Мельник (Москва) 1975 оной дэлхэйн эрхим бэрхэ спортсменка гэжэ нэрлэгдээ. Энэ жэлдэ тэрэ диск шэдэлгээр дэлхэйн шэнэ рекорд тогтоогоо һэн — 70 метр 20 сантиметр. Энэ дүнгынь айхабтар ехэ, «ой ухаанда орошогүй» гэжэ олон мэргэжэлтэд тоолоно.

Фаина Мельник 71 балл абажа, түрүү һуури эзэлбэ.

Дэлхэйн чемпионка, рекордсменка тамарагша Корнелия Эндер (ГДР) оройдоол хоёр баллаар совет спортсменкэһээ гээгдэһэн байна.

Спортивна гимнастикаар Европын абсолютна чемпионка, Румыниин һурагша Надя Команечи 47 балл абажа, гурбадахи һууридa гараа.

Дэлхэйн чемпионка, хадаһаа санаар һолжордог Аннемари Прелль-Мозер (Австри) — 31 балл, спортивна гимнастикаар дэлхэйн ба Олимпиадын абсолютна чемпионка, дэлхэйн кубогта хүртэгшэ, Ростов-на-Дону хотын студентка Людмила Турищева (30 балл), энэ жэлдэ болоһон уласхоорондын ехэ олон мүрысөөндэ илагша, США-гай теннисистка Крис Эверт (17 балл) эрхим зургаанай тоодо ороһон байна.

Европын, Американ, Азиин телеграфна агентствэнүүд — Аджерпресс, АДН, АНСА, Ассошиэйтед Пресс, БТА, ДПА, Киодо Цусин, МОНЦАМЭ, МТИ, ПАП, Пренса Латина, Рейтер, ТАНЮГ, Франс Пресс, ЧТК ба ЮПИ агентствэнүүдэй спортын шэнжэлэгшэд анкетын асуултада харюунуудые үгтэбэ.

Дүн хамта 21 спортсмен басагадай, тэрэ тоодо шатараар дэлхэйн чемпионка Нона Гаприндашвилиин (Тбилиси), конькигаар урилдалгаар дэлхэйн рекордсменка Татьяна Авеинагай (Горький), фигурна һолжоролгоор Европын, дэлхэйн ба Олимпиадын чемпионка Ирина Роднинагай (Москва), дэлхэй дээрэхи эгээл үндэр Эверест уулын оройдо түрүүлэн гараһан эхэнэр — япон альпинистка Дзюнко Табэйн нэрэнүүд дурдагдаһан байха юм.

(ТАСС).

ТОБШОХОНООР...

ХОККЕЙ. Ороной чемпионатда забһарлалтын болохо үеэр совет командануд харин оронуудта мүрысэжэ байнхай. СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал команда Финляндида үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадахадаа, Чехословакиин хоккеистнүүдые 3:2 тоотойгоор шүүгээ.

КОНЬКИ. Ленинградай спортсменка Галина Степанская Москва шадархи Коломно хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа илажа гараа. Людмила Анкудимова (Ульяновск), Нина Статкевич (Ленинград) хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

ФИГУРНА ҺОЛЖОРОЛГО. Спортын энэ зүйлөөр Ригэ хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хоёр-хоёроороо һолжоролгоор Москвагай түлөөлэгшэд Ирина Роднина, Александр Зайцев илажа гараа. Эдэнэр бултанһаа һураггүй булюу байба.

Москвагай түлөөлэгшэд Людмила Пахомова, Александр Горшков гэгшэд мүльһэн дээрэ хатар наадалгаар эрхимлээ. Энэ жэлэй дэлхэйн чемпионууд Ирина Моисеева, Андрей Миненков (Москва) — 2-дохи, Наталья Линичук, Геннадий Карпоносов (Москва) гэгшэд 3-дахи һууридa гараба.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Москвагай 12-той һурагша басаган Лена Водорезова шалгаржа, тусхай шанда хүртэбэ.

Дэлхэйн чемпион, Москвагай түлөөлэгшэ Сергей Волков эрэшүүлэй дунда эрхимлэһэн байна. Ленинградай түлөөлэгшэд Юрий Овчинников, Игорь Бобрин удаадахи һууринуудта гараа.

ШТАНГА. Кубын залуу штангист Роберто Урругия хүнгэн шэгнүүртэй атлетүүдэй дунда угзаран үргэхэдөө, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтообо — 138,5 килограмм.

«УРОЖАЙН» СПОРТСМЕНҮҮД ШАЛГАРАА

Буряадай АССР-эй зунай VI спартакиада дүүрэбэ. «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд 130 очко абажа, командаараа илаһан байна. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ бүлгэм улам олон хүниие спортдо хабаадуулжа, эдэнэй дүршэл шадабариинь дээшэлүүлхын тула шухала хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэ. Эндэ 30 мянга гаран хүн ГТО-гой нормо тушаажа захалаад, эдэнэй 4 мянга гараниинь шэнэ комплексын норматив дүүргэһэн байна.

Тиин спартакиадада хоёрдохи һуури эзэлһэн «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүдэй амжалта тухай тобшо тэдыгээр хөөрэхэмнай.

Энэ бүлгэмэй түлөөлэгшэдэй амжалта ямар нюусатай гээшэб?

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын аймагуудаар физкультурын хүдэлмэри нилээд эдэбхижүүлэгдээ. Физкультура болон спорт эрхилдэггүй хүн зонтой нэгэшье аймаг манай Буряад орондо үгы. Аймаг бүхэндэ үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһан спортын зүйл бии байха. Жэшээнь, Түнхэнэй, Улаан-Үдын аймагуудай бүхэ барилдаашад, Кабанскын — хүнгэн атледүүд, санашад, Прибайкалиин — урилдаашад, Хориин — боксёрнууд, футболистнууд, хоккеистнүүд республика дотороо алдар сууда гаранхай.

Энэ бүлгэмдэ ГТО-гой комплексын нормо тушаалга үргэлжэлһөөр. 8 мянга гаран хүн нормативуудые тушааһан байна. Энэ жэлдэ «Урожай» бүлгэмэй областной Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө холын зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда республикымнай 12 аймагай командануудай 300 гаран хүн хабаадаһан байна. Һонин юумэниинь юуб гэбэл, урда тээнь эрхим табанай тоодо оройдоо орожо үзөөгүй Мухар-Шэбэрэй хүнгэн атледүүд командаараа илажа, олониие гайхуулаа һэн. Буряадай хүдөө ажахын институдай урилдаашад наймадахи һууридa гарашаһан байгаа. Аймагуудтахи хүн зоной дунда спорт дэлгэрүүлхэ хүдэлмэриин һайжаруулагдажа байһан тухайнь эдэ бүгэдэ элирхэйлэн гэршэлнэ. 400 метртэ урилдаагаар Алас-Дурна зүгэй чемпионка, РСФСР-эй арадуудай зунай VI спартикиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадагша, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй багша Мария Зырянова, Загарайн хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Валерий Дарбаков, республикымнай эрхим бэрхэ урилдаашадай нэгэн Дамдин Цыпылов болон бусад республикымнай спортдо дуратайшуулда үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Тинхэдэ Буряадай АССР-эй бүхэ барилдаашад Геннадий Махутов, Илья Гармаев, Владимир Цэдашиев, Гармажаб Цыренов болон бусад ехэ амжалта туйлажа, «Урожай» бүлгэмэй областной Соведэй нэрэ хүндые дээшэлүүлнэ.

Б. МИРОМАНОВ

УНШАГ[...] һонирхо[...] байхат[...]

«КХЕ» ХЭЛЭН ЯМА[...]

БУМБЭРСЭГ дэлхэйн [...] дээрэ шэнжэлэгдээгүй [...] —«сагаан толбонууд» [...] үсөөн боложо байнхай. [...] ной хүлөө таблагүй га[...] даар экспедицинүүд [...] оршон тойронхи нютагу[...] шэнжэлнэ. Тиихэдэ эдэ[...] үндэһэтэнэй, үгсаатанай [...] һураггүй багаар шэнжэ[...] хэй. Дэлхэй дээрэхи зэ[...] лын, хүн зоной [...] бартаа газар нюта[...] ажаһуудаг үндэһэн [...] рэлдэдэг шэнэ шэнэ [...] дые эрдэмтэд элирүү[...]

Бушмен хэлэнүүд[...] дые илангаяа [...] юм. Бушменүүд эртэ [...] һаа хойшо Урда [...] Африкада ажаһуудаг [...] түүхэтэй. Эдэнэр [...] Анголын, Намибиин [...] рэ нютагжанхай. Ханга[...] гай дээгүүр бушменүүд[...] зурагууд эртэ урда [...] кусствын эрдэни зэндэ[...] лоно. Бушмен хэлэнүү[...] риман тухай дэлгэрэ[...] бэшэгдэнхэй. Гэбэшье [...] 25-ниинь гансал нэрэ[...] дээжэ болонхой.

Баруун Германиин [...] мэдээжэ эрдэмтэ, [...] арадуудай хэлэ шэнжэл[...] ститудай директор, [...] университедэй профессо[...] лин Кёлер олон жэл [...] мен хэлэнүүдые шэн[...] намтартай. 1957 онһоо [...] тэрэ бушменүүдэй дунда [...] һууhадаа, магнитофоной [...] арбаад километр үгэгай [...] даһан дээрэ буулгабари [...] энэ хэлэнэй грамматическ[...] хөөрөөнэй байгуулалтые [...] жэлһэн байна. Бушмен[...] багаар шэнжэлэгдэһэн [...] хэлэнэй толи һаядаа [...] Германида хэблэгдэ[...]

«Кхё» хэлэнэй түрүүш[...] ли 2500 үндэһэн үгэ[...] энээндэ гараһан [...] нүүдһээ бүридэнэ. Энэ[...] хэлэнэй үгэнүүдэй бүх[...] гай 90 хубинь болоно [...]

Профессор Кёлерой [...] ри Африкын арадуу[...] элишэлэн шудалалгада [...] ка түбиин урда хубида [...] даг зоной байдал шэнж[...] ехэ туһа хүргэхэ байна.

АН АМИТАДШЬЕ ХАШАРДАГ БАЙН[...]

ТОКИОГОЙ гурбан [...] кын ан амитадта шэнэ [...] хойшо «амаралтын үдэр» [...] тоогдохонь. Тиигэжэ Я[...] ниислэл хотын зоопарку[...] рагай 2-то хүдэлнэгүй, [...] ан амитад хүн зоной [...] хашарһан сэдьхэлээ [...] руулжа» шадаха байна. [...] рынь юуб гэхэдэ, ама[...] үдэр хүн зон илангаяа [...] ерэдэг. Бимба гарагта [...] ралтын үдэр хүн зон [...] роо ерэжэ харахадаа, [...] ан амитадые ехэл хашар[...] гэжэ зоопаркнуудай алба[...] шадай адаглалта хэх[...] иимэ шиидхэбэри абтаһан [...] ха юм. Горилла ба оран[...] түхэлэй һармагшад хүнэй [...] һөө хашаран залхууран [...] рэнээ эдеэ хоолойнгоо үд[...] нүүдээр, банан ба апель[...] хальһаар хүнүүдые шэ[...] хоргодошоходонь эдэнии[...] раанинь гаргаха гээшэ [...] бэрхэшээлтэй болодог [...]

ХАМТААРАА ШЭНЖЭ[...]

ПЕРУГАЙ ниислэл хото[...] дар олдоһон хүнэй хата[...] бэеые Кубын, Перугай [...] эрдэмтэд Гаванада шэнж[...] эхилбэ. 600 гаран жэл [...] зар доро булаатай [...] хуурсагһаань гаргажа, [...] бүдөөр оёгдоһон хэдэн [...] түсгаар хубсаһыень [...] хада, 30—40 наһанай эр[...] бэеэ тайлажа абах[...] ехэ хүдэлмэри хэгд[...] зуун жэлдэ—эртэ урдын [...] гэдэг арад үндэһэтэнэй [...] рые инкнүүдэй импери[...] лимтарсан эзэмдээд байх[...] хүдөөлүүлгэ хэгдэһэн б[...] ха.

ЗАМБУУЛИНҺАА МОРИЛҺОН «АИЛШАНИИЕ» БЭДЭРГЭ

Дотоодохи далай соо бай[...] Такамидзима гэдэг бага[...] арал Японой эрдэмтэдэй [...] рал һүүлэй үдэрнүүдтэ [...] татана. Тэрээн дээгүүр в[...] ледууд ниидэнэ, тойроод [...] лангистнууд шунгана. Б[...] оной ноябриин 13-да замбу[...] най дайдаһаа морилһон «[...] шаниие» — энэ шадар [...] һан һолирые эдэнэр бэд[...] байнхай. Энэ үдэшэ огторго[...] бии болоһон «монсогор [...] орожо байһан наранһаа [...] арбан табанай һараһаа [...] дахин хурса гэрэлтэй [...] нэн гээд аралайхид хөөр[...] нэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефо[...]

г. Улан-Удэ, ул. Ленина [...]

Телефоны: редактор[...] 2-54-54, приёмная—2-54[...] зам. редактора — 2-63[...] зам. редактора — 2-62[...] отв. секретарь — 2-50[...] секретариат — 2-66-76, [...] делы: партийной жизни [...] 2-60-91, сельского хозя[...]ва — 2-64-36, 2-63-86, [...]паганды и агитации—2-56[...] промышленности и стр[...]тельства — 2-61-35, со[...]ского строительства и быта [...] 2-69-58, культуры и школ [...] 2-60-21, писем и селькоров [...] 2-67-81, информации [...] 2-34-05, общественная пр[...]ёмная — 2-56-62, машин[...] бюро — 2-57-63, коррект[...]ская — 2-35-95, фотолаб[...]тория — 2-33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00786. Заказ № 013[...]